KORRALDATUD JÄÄTMEVEO TEENUSE RIIGIHANKE JUHEND

Sisukord

Sissejuhatus 2
1. Üldpõhimõtted 2
2. Nõuded jäätmevedajale 5
3. Nõuded jäätmeveoteenusele 6
3.1. Veopiirkond 7
3.2. Veetavad jäätmeliigid 7
3.3. Andmed veopiirkonna kohta 9
3.4. Eeldatavad jäätmekogused 10
3.5. Jäätmekäitluskoht või -kohad 11
3.6. Jäätmeveo sagedus ja aeg 12
3.7. Jäätmeveo lisateenused 13
3.8. Kvaliteetne klienditeenindus 15
3.9. Üleantavate jäätmete kontrollimine 17
3.10. Veokite tehnilised tingimused 19
3.11. Võõristega seotud lisatingimused pakendijäätmete veol 21
4. Muud hankelepingu tingimused 22
4.1. Hankelepingu täitmise tagatis ja vastutuskindlustus 22
4.2. Hankelepingu kestus 22
4.3. Hankelepingu muutmine 22
4.4. Andmevahetus ja aruandlus 23
4.5. Hankelepingu täitmise kontroll 24
5. Jäätmeveo teenustasu ja arveldamine 25
5.1. Teenustasu suuruse kujundamine 25
5.2. Tühisõidutasu 26
5.3. Arveldamine 27
6. Pakkumuste hindamine 29
7. Jäätmevaldajate teavitamine KOJV teenusepakkujast 30
8. KOVide koostöö veoteenuse tellimisel 31

Sissejuhatus

Korraldatud jäätmevedu (KOJV) on kohaliku omavalitsuse korraldatava jäätmehoolduse keskne osa. Selle kaudu tagatakse jäätmevaldajatele regulaarne ja võimalikult mugav võimalus anda tekkekohal olmejäätmeid liigiti üle ning suunata need nõuetekohasesse käitlusse. Hästi kavandatud ja toimiv süsteem toetab liigiti kogumist ja ringlussevõttu ning aitab ennetada jäätmete ebaseaduslikku või keskkonnale kahjulikku käitlemist.

Jäätmereformiga muutub KOJVi korraldamise mudel. Veoteenuse ja jäätmekäitlusteenuse tellimine on omavahel seotud, kuid eristatavad etapid: enne veohanke väljakuulutamist tuleb määrata käitluskohad ja sõlmida vajalikud käitlusteenuse hankelepingud. Olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete veoteenuse osutamiseks sõlmitakse muudest KOJViga hõlmatud jäätmetest eraldiseisev hankeleping ning pakendijäätmete üleandmise kohad lepitakse taaskasutusorganisatsioonidega (TKO) eelnevalt kokku.

Juhendi eesmärk on toetada kohalikke omavalitsusi KOJVi riigihanke kavandamisel ja riigihanke alusdokumentide (RHAD) koostamisel. Juhend käsitleb muu hulgas veopiirkonda ja veetavaid jäätmeliike, hanke lähteandmeid, käitluskohti, nõudeid vedajale ja veoteenusele, klienditeenindust, jäätmete kvaliteedi kontrolli, andmevahetust, teenustasusid, arveldamist, pakkumuste hindamist ning hankelepingu täitmise kontrolli. Juhendis kasutatakse läbivalt kohaliku omavalitsuse üksuse tähistamiseks lühendit „KOV“. KOV volikogu võib korraldatud jäätmeveo riigihanke korraldamisega seonduvate ülesannete täitmiseks volitada teist kohaliku omavalitsuse üksust, mittetulundusühingut või sihtasutust, mille liige vastav kohaliku omavalitsuse üksus on ning mille liikmeteks saavad vastavalt põhikirjale olla ainult kohaliku omavalitsuse üksused või kohaliku omavalitsuse üksuste liit, või kohaliku omavalitsuse üksuse asutatud ja otsese valitseva mõju all olevat äriühingut.

Juhend on praktiline abimaterjal ega ole õigusakt, õiguslik arvamus ega muu siduv õigusdokument. Selles esitatud selgitused ja näidissõnastused ei ole valmis riigihanke alusdokumendid ega ammendavad lahendused. KOV peab lähtuma kehtivatest õigusaktidest, jäätmekavast, jäätmehooldusеeskirjast, valitud KOJV mudelist ja veopiirkonna tegelikest oludest ja eripäradest ning hindama iga soovituse sobivust eraldi. Hanketingimused peavad olema selged, mõõdetavad ja proportsionaalsed, tagama teenuse kvaliteedi ja toimepidevuse ning ei tohi põhjendamatult piirata konkurentsi. Uue veoperioodi ettevalmistamisega tuleb alustada aegsasti, et ajakohastada lähteandmed ja õigusaktid, korraldada vajalikud hanked ning valmistada ette lepingute, infosüsteemide ja teenuse sujuv üleminek. Vajaduse korral tuleb kaasata asjakohase pädevusega spetsialistid.

1. Üldpõhimõtted

Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt. Korraldatud jäätmeveo korraldamisel täidab KOV talle seadusega pandud avalikku ülesannet. KOV määrab õigusaktides ja riigihanke alusdokumentides jäätmeveoteenuse korralduse ja tingimused ning valib teenuseosutaja riigihangete seaduse ja jäätmeseaduse kohaselt. Jäätmevedaja osutab hankelepingu alusel jäätmeveoteenust majandustegevusena.

Enne riigihanke ettevalmistamist määrab KOV kindlaks korraldatud jäätmeveo mudeli ning otsustab, millised ülesanded täidab KOV ise ja millised ülesanded tellitakse teenuseosutajalt. Jäätmeveoga võivad olla seotud muu hulgas veologistika, klienditeenindus, arveldamine ja andmehaldus. Iga teenuseosa puhul tuleks hinnata, kas selle ühendamine jäätmeveoteenusega on sisuliselt vajalik ja proportsionaalne. Põhjendamatult laia tervikteenuse hankimine võib piirata pakkujate ringi, kui hankel saavad osaleda üksnes ettevõtjad, kellel on olemas kõigi teenuseosade pakkumiseks vajalik võimekus.

Pärast korraldusmudeli ja hangitavate teenuste määratlemist tuleb KOVil hinnata, kas kavandatava lepingu tegeliku majandusliku sisu ja riskijaotuse põhjal on tegemist teenuste hankelepingu või teenuste kontsessioonilepinguga. Teenuste kontsessioonilepingu puhul seisneb teenuseosutaja tasu teenuste osutamise või korraldamise õiguses või selles õiguses koos rahalise maksega ning teenuseosutajale

läheb üle nõudluse või pakkumisega seotud äririsk. Sellise äririski puhul ei ole tavapärastes tegevustingimustes tagatud lepinguga seotud investeeringute ja kulude katmine.

Traditsioonilise korraldatud jäätmeveo puhul vastab üldjuhul lepingu majanduslik sisu teenuste kontsessioonilepingule, kui jäätmevedajale antakse õigus osutada teenust jäätmevaldajatele ning talle läheb üle tegelik teenuse nõudluse või pakkumisega seotud äririsk.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul on lepingu olemus üldjuhul teenuste hankeleping, kui KOV ostab vedajalt kindlaksmääratud tingimustel veoteenust ja tasub vedajale osutatud teenuse eest viisil, mille puhul nõudluse või pakkumisega seotud äririsk vedajale sisuliselt üle ei lähe. Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul arveldab üldreeglina jäätmevaldajatega KOV, kuigi arve esitamise ülesande võib seaduses sätestatud tingimustel anda ka jäätmevedajale.

Kohaldatav riigihanke menetlus tuleb valida lepingu tegelikust sisust ja liigist lähtudes. Seetõttu tuleks hanke ettevalmistamisel liikuda järgmises järjestuses: KOV valib korraldatud jäätmeveo mudeli, määrab kindlaks hangitavad teenused ja ülesannete jaotuse, kujundab lepingu tasustamise ja riskijaotuse ning hindab selle põhjal, kas tegemist on teenuste hankelepingu või kontsessioonilepinguga. Seejärel valitakse riigihangete seaduse kohane menetlus.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo rakendamisel kehtestab KOVi volikogu enne selle rakendamist ka alternatiivse korraldatud jäätmeveo teenustasu suuruse määramise ja tasumise korra.

Jäätmeseaduse (§ 1 lg 5) kohaselt tellib KOV jäätmeveoteenuse riigihangete seaduse alusel võttes arvesse jäätmeseaduses toodud eritingimusi korraldatud jäätmeveo teenuse tellimisele. Selliseks eritingimuseks on näiteks sisetehingu rakendamise keeld (JäätS § 1 lg 5^1) ning see tähendab, et KOV peab vedaja leidmisel läbi viima konkurentsil põhineva hankemenetluse. Juhul, kui avatud või piiratud hankemenetluses ei esitatud ühtegi pakkumust ega taotlust või esines muu sättes nimetatud asjaolu ning riigihanke esialgseid tingimusi oluliselt ei muudeta, võib hankija riigihangete seaduse § 49 lg 1 p 1 kohaselt korraldada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse.

KOV võib jätta KOJVi korraldamata oma haldusterritooriumi sellistes hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajaid on vähe, nad on hajutatud ning jäätmete eeldatav tekkekogus on väike, mistõttu KOJV rakendamine selles piirkonnas oleks ülemäära kulukas ning keskkonnale koormav. Juhul, kui KOV määrab oma jäätmehoolduseeskirjas sellised piirkonnad, tuleb jäätmete kogumine korraldada muul viisil ning see sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas.

Korraldatud jäätmeveoteenuse võib KOV hankida iseseisvalt või koostöös teiste KOVidega. Hankemenetluse võib KOVi nimel läbi viia ja hankelepingu sõlmida ka KOVide koostööorganisatsioon või KOVi asutatud ja otsese valitseva mõju all olev äriühing. Vastutus kvaliteetse ja õiguspärase teenuse tagamise eest jääb siiski kohalikule omavalitsusele.

JäätS § 31 lg 8 kohaselt tuleb olmejäätmete liigiti kogumist korraldades tagada, et see on jäätmevaldajale segaolmejäätmete või valesti liigitatud jäätmete üleandmisega võrreldes võimalikult mugav, motiveeriv ja kulutõhus. Sellest põhimõttest lähtutakse KOJV raames veetavate jäätmeliikide valimisel, veosageduse määramisel ja teenustasude kujundamisel.

Vastavalt JäätS § 67 lõikele 3^1 sõlmitakse pakendijäätmete vedajaga eraldi hankeleping. See tähendab, et KOJV korraldamiseks sõlmib KOV vähemalt kaks veoteenuse hankelepingut (vt Tabel 1). Sealjuures hõlmatakse korraldatud jäätmeveoga kodumajapidamistes tekkivate pakendijäätmete kogumine tekkekohast, avalikest pakendipunktidest ning jäätmejaamast. Pakendijäätmete vedaja kogub ja transpordib pakendijäätmeid korraldatud jäätmeveo raames vastavalt KOVi korraldatud jäätmeveo hankelepingule, mille koostamisel lähtub KOV TKOdega sõlmitud kokkuleppest.

Tabel 1. KOV sõlmib korraldatud jäätmeveo korraldamiseks vähemalt kaks eraldi hankelepingut.

KOJV hankeleping	Hankelepingu raames veetavad jäätmeliigid
Hankeleping 1 - pakendijäätmete korraldatud jäätmevedu	1. klaaspakend 2. paber- ja kartongpakendid koos paberi- ja kartongijäätmetega 3. plast- ja metallpakendid koos joogikartongiga
Hankeleping 2 - ülejäänud korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete vedu	1. segaolmejäätmed 2. biojäätmed (köögi- ja sööklajäätmed; aia- ja haljastujäätmed) 3. soovi korral muud KOVi poolt korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigid

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete veoteenust võib KOVi territooriumil pakkuda vaid ettevõte, kellega KOV on sõlminud vastava hankelepingu (JäätS § 68 lg 1). See tähendab, et teistel ettevõtetel puudub õigus pakkuda vabaturul segaolmejäätmete, biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete, biolagunevate aia- ja haljastujäätmete ning olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete veoteenust. Kui KOV on korraldatud jäätmeveoga hõlmanud ka teisi jäätmeliike, siis on ka nende jäätmete veoks ainuõigus ettevõttel, kellega KOV on sõlminud vastava hankelepingu. Küll aga võiks hankija lubada alltöövõtjate kasutamist. Sel juhul võib hankes kasutada järgmist sõnastust:

Jäätmevedaja kooskõlastab eelnevalt kirjalikult tellijaga alltöövõtja kasutamise ja vahetamise.

Tellijal on õigus jätta alltöövõtja kasutamine või vahetamine kooskõlastamata näiteks juhul, kui alltöövõtjal esineb kohustuslik kõrvaldamise alus või tal puudub täidetava ülesande jaoks vajalik registreering.

Kohalikul omavalitsusel on kohustus tagada, et jäätmevaldajad on korraldatud jäätmeveosüsteemi kaasatud. Juhul, kui selliseid jäätmevaldajaid, kes pole korraldatud jäätmeveost vabastatud, kuid vaatamata sellele korraldatud jäätmeveos ei osale, on enam kui 2%, siis on KOVil kohustus kanda tavajäätmete ning nendest põhjustatud saastuse likvideerimise kulud (JäätS § 128 lg 6). KOV edastab pärast hankelepingu sõlmimist vedajale jäätmevaldajate registri väljavõtte. Vedaja peab osutama graafikujärgselt teenust kõigile jäätmevaldajatele, kes on registrisse kantud ja pole korraldatud jäätmeveost erandkorras vabastatud. Vedajal endal puudub õigus jäätmeveost vabastusi anda (sh ühekordset vabastust klienditeenindaja ja jäätmevaldaja omavahelisel kokkuleppel). Jäätmevaldaja peab vabastust soovides pöörduma KOVi poole ning vaid KOVil on pädevus hinnata, kas vabastuse andmine on põhjendatud või mitte.

Hanke aluseks on lisaks jäätmeseadusele ja riigihangete seadusele KOVi kehtiv jäätmehoolduseeskiri. Kohaliku omavalitsuse kohustus on tagada, et jäätmevaldajad täidavad korraldatud jäätmeveo teenuse kasutamisel jäätmehoolduseeskirjaga kehtestatud reegleid. See puudutab nii jäätmemahutite tüüpi ja piisavat mahtu, jäätmemahutitele ohutu ligipääsu tagamist (sh vajadusel lume- ja libedusetõrje) kui ka mahutite märgistust. Sujuvama jäätmeveoteenuse korraldamiseks tuleks tagada jäätmemahutitele vaba ligipääs veopäevadel ilma, et jäätmevedaja peaks aega kulutama lukkude avamisele.

Juhul, kui KOV on jäätmehoolduseeskirja muutmas ning hanke väljakuulutamist ei ole võimalik edasi lükata, tuuakse RHADi juures ära jäätmehoolduseeskirja eelnõu. Kui ka eelnõud ei ole võimalik RHADile lisada, tuuakse ära vähemalt need kavandatud muudatused, mis on riigihanke ja pakkuja seisukohast olulised. KOVil tuleb arvestada, et jäätmehoolduseeskirja muutmine pärast riigihanke väljakuulutamist või hankelepingu kehtivuse ajal ei too iseenesest kaasa hankelepingu automaatset muutmist. Kui jäätmehoolduseeskirja muudatus mõjutab hankelepingu täitmise tingimusi, teenuse mahtu, vedajale pandud kohustusi, kulude struktuuri või hankelepingu aluseks olnud äririski jaotust, tuleb enne muudatuse rakendamist hinnata selle mõju olemasolevale hankelepingule. Vajaduse korral lepitakse poolte vahel kokku hankelepingu muutmises kooskõlas RHS §-ga 123. Juhul kui hankelepingu muutmine ei ole võimalik, tuleb hinnata sellest tulenevaid õigusi ja kohustusi mõlema poole jaoks, sealhulgas mõju hankelepingu edasisele täitmisele. Võimalik on jäätmehoolduseeskirja nendele sätetele, mis hankelepingu täitmist mõjutavad, kehtestada hilisem jõustumisaeg.

Veoteenuse hankelepingu sõlmimise ja veoteenusega alustamise vahele peaks jääma vähemalt kolmekuuline ettevalmistusperiood, mille jooksul koostatakse veograafikud, saadetakse välja teated, täpsustatakse jäätmevaldajate andmed jms.

2. Nõuded jäätmevedajale

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutamiseks peab riigihanke võitnud ettevõtjal olema jäätmekäitleja registreering, mis annab loa jäätmete veoks majandus- ja kutsetegevuses. Vastav registreering peab lubama ettevõttel vedada tavajäätmeid (kui KOJViga on hõlmatud ohtlikud jäätmed, siis ka ohtlikke jäätmeid) vastavas veopiirkonnas kogu lepinguperioodi jooksul (JäätS § 68 lg 2). Registreering võib olla ka üle-eestiline. Kui hanke võitnud vedaja kehtiv registreering on tähtajaline, siis tuleb seda vajadusel aegsasti pikendada vähemalt kogu veoperioodi lõpuni. Näide:

Edukal pakkujal peab olema kehtiv jäätmekäitleja registreering tavajäätmete veoks majandus- ja kutsetegevuses hiljemalt teenuse osutamise alustamise ajaks ning kogu hankelepingu täitmise ajal.

KOV saab omal valikul lisada jäätmevedajale täiendavaid nõudeid eesmärgiga tagada vedaja suutlikkus teenust nõuetekohaselt ja kvaliteetselt osutada. Nõuete seadmisel tuleb arvesse võtta, et mida rangemad ja spetsiifilisemad on nõuded, seda väiksem on võimalike pakkujate ring ja/või seda kõrgemaks kujuneb pakkumuse maksumus. Kui soovitakse suurendada konkureerivate pakkujate hulka, siis peaksid nõuded olema minimaalsed. Mõned omavalitsused ei seagi pakkujatele kvalifitseerimistingimusi või nn lävendit, millele pakkuja oma varasemas tegevuses peab vastama. Küll aga seatakse siis nõuded jäätmeveoteenusele, mida pakkuja teenust osutades peab hakkama täitma.

Järgnevalt on toodud näited pakkujate kvalifitseerimistingimuste kohta korraldatud jäätmeveo teenuse hangetes.

- **Netokäibe** (RHS § 100 lg 1 p 4) nõue aitab hinnata pakkuja majanduslikku võimekust ning vältida ebarealistlikke pakkumisi. Minimaalse netokäibe lävendi seadmisel saab äriregistris olevate majandusaasta aruannete põhjal eelnevalt hinnata, milline võiks olla optimaalne netokäibe tingimus. Netokäibe nõude seadmine ei taga siiski, et pakkuja osutab teenust kvaliteetselt ning ei satu lepingu täitmise ajal raskustesse.
- **Tehnilise pädevuse** (RHS § 101 lg 1 p 2) tingimus aitab hinnata, kas pakkuja on potentsiaalselt suutlik lepingut täitma. Seades tingimuseks, et pakkujal peab olema varasem KOJV teenuse osutamise kogemus, kitsendab hankija automaatselt võimalike pakkujate ringi (KOJV teenust pakuvad viimastel aastatel vaid 5 ettevõtet, kellest omakorda vaid 2 tegutsevad üleriigiliselt, teised piirkondlikult). Kui hankija soovib võimaldada hankes osaleda ka ettevõtjatel, kes ei ole varem korraldatud jäätmeveo teenust osutanud, ei peaks kvalifitseerimise tingimus nõudma üksnes korraldatud jäätmeveo lepingute täitmise kogemust. Kogemuse nõude võib siduda regulaarse või korduva veoteenuse osutamisega, hõlmates näiteks muud jäätmevedu, kaubavedu ja muid võrreldavaid veoteenuseid. Samal ajal tuleks eraldi kontrollida pakkuja usutavat valmisolekut korraldatud jäätmeveo eripärade täitmiseks, nõudes teenuse käivitamise kava ning andmeid vajalike jäätmeveokite, töötajate, varutehnika, infosüsteemide ning asjakohasel juhul ka klienditeeninduse ja arveldamise kohta. Tingimuse võib sõnastada näiteks nii:

  Pakkuja peab olema riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul nõuetekohaselt täitnud vähemalt kaks regulaarse või korduva veoteenuse lepingut maksumusega vähemalt 10 000 eurot käibemaksuta lepingu kohta. Sobivaks kogemuseks loetakse jäätmeveo, kaubaveo või muu võrreldava veoteenuse osutamine, mis on hõlmanud sõidukite ja juhtide töö korraldamist ning teenuse osutamist graafiku, marsruudi või tellimuste alusel.

RHS § 101 lg 2 alusel võib hankija piisava konkurentsi tagamiseks arvesse võtta andmeid rohkem kui 36 kuu eest täidetud teenuste osutamise lepingute kohta. Arvesse võib võtta ka täitmisel olevat lepingut, kui selle alusel on riigihanke algamise ajaks teenuseid nõuetekohaselt osutatud vähemalt kvalifitseerimistingimuses nõutud maksumuses.

- **Tehnilise varustuse** (RHS § 101 lg 1 p 9) tingimuse võib seada jäätmeveokitele (veokite arv, registrimassi ülempiir, heitmenorm). Veokite olemasolu asemel võib seada tingimuseks, et kui pakkujal veokeid ei ole, esitab ta vastava kirjaliku kokkuleppe hankelepingu täitmiseks vajaliku tehnika omandamiseks või kasutusse võtmiseks. Jäätmeveokite täpsemad tehnilised tingimused võib seada tehnilises kirjelduses. Samuti võib soovi korral tehnilisi tingimusi kasutada hindamiskriteeriumites, et suurendada hankel osalevate pakkujate arvu.

Jäätmevedajale nõuete seadmisel tuleb meeles pidada, et tingimused peavad olema asjakohased ja ei tohi põhjendamatult piirata konkurentsi. Konkurentsiameti 2024. a valminud analüüsi[1] kohaselt osales 2024. a korraldatud jäätmeveo hangetel keskmiselt 1,5 pakkujat ehk sageli osales hangetel vaid üks pakkuja ning KOVil puudusid valikuvõimalused. Selline olukord võib kaasa tuua kõrgemad teenusehinnad ja teenuse kvaliteedi languse.

3. Nõuded jäätmeveoteenusele

Korraldatud jäätmeveo teenuse sisu sõltub KOVi valitud korraldusmudelist. Jäätmeveoteenus hõlmab jäätmete kogumist ja transportimist määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse. Lisaks võib KOV otsustada, et jäätmeveo hankeleping hõlmab ka veologistika korraldamist, klienditeenindust, jäätmevaldajatele arvete esitamist või muid jäätmeveoga seotud ülesandeid. Mõlema korraldusliku mudeli puhul võib neid ülesandeid täita KOV ise, tellida eraldi teenusena või siduda korraldatud jäätmeveo teenusega. Seetõttu tuleb enne hanke ettevalmistamist selgelt kindlaks määrata, millised ülesanded määratakse jäätmevedajale ning millised jäävad KOVi või muu teenuseosutaja ülesandeks.

Kui veologistika korraldamine kuulub jäätmevedaja ülesannete hulka, võib lepingu objekti sõnastada näiteks järgmiselt:

Lepingu objektiks on veopiirkonnas korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete veologistika korraldamine, jäätmete kogumine, üleantavate jäätmete kvaliteedi kontrollimine, jäätmete transportimine hankelepingus määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse ning tehnilise kirjelduse punktis … nimetatud lisateenuste osutamine.

Kui veologistika korraldab KOV ise, tuleb lepingu objekti kirjeldusest veologistika korraldamine välja jätta ning määrata hankedokumentides täpselt vedaja ülesanded ja KOVi ning vedaja vaheline tööjaotus. Sama põhimõtet kohaldatakse klienditeeninduse ja arveldamise puhul.

Jäätmejaama opereerimine on korraldatud jäätmeveost eraldiseisev teenus ja jäätmejaama operaatori (haldaja) leidmist ei ühildata korraldatud jäätmeveo riigihankega. Jäätmejaamas vastu võetud jäätmete vedu käitluskohta võib sõltuvalt jäätmeliigist ja KOVi valitud teenuse korraldusest olla korraldatud jäätmeveo osa. KOV määrab enne asjaomaste hangete korraldamist kindlaks, kelle ülesanne on eri jäätmeliikide vedu jäätmejaamast käitluskohta. Vedu võib olla näiteks jäätmejaama operaatori või jäätmekäitleja ülesanne või korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete puhul korraldatud jäätmeveo osa. Tootjavastutusega hõlmatud jäätmete puhul tuleb arvestada ka tootjate ja tootjavastutusorganisatsioonide kohustustega.

Kui jäätmejaamas kogutud korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete vedu antakse korraldatud jäätmeveo vedaja ülesandeks, tuleb veohanke alusdokumentides selgelt kindlaks määrata veetavad jäätmeliigid, eeldatavad veomahud, teenuse hind või selle kujunemise alus, arveldamise kord ja kulude kandja. **Jäätmejaama opereerimise ja ülalpidamise kulusid veoteenuse maksumusse ei arvestata**. Alternatiivse korraldatud jäätmeveo mudeli puhul on võimalik jäätmejaama opereerimise kulud arvestada jäätmehoolduskulude katteks makstava tasu hulka, kuid mitte veokulu hulka.

[1] Korraldatud jäätmeveo analüüs ja soovitused, Konkurentsiamet 2024. Kättesaadav: https://www.konkurentsiamet.ee/analuusid-ja-uuringud/konkurentsijarelevalve#2024

Pakendijäätmete puhul tuleb arvestada erisusega[2]: korraldatud jäätmeveoga hõlmatakse ka jäätmejaamas ja avalikes kogumispunktides kogutud olmes tekkivad tagatisrahata pakendijäätmed. Seetõttu tuleb nende vedu jäätmejaamast või avalikust kogumispunktist TKOdega kokku lepitud jäätmekäitluskohta ette näha pakendijäätmete korraldatud jäätmeveo hankes.

3.1. Veopiirkond

KOVi volikogu määrab veopiirkonna oma määrusega (jäätmehoolduseeskiri või muu asjakohane määrus) lähtudes eeldatavatest jäätmekogustest, hoonestusest ning teede- ja tänavavõrgu eripärast. Veopiirkonna elanike arv võib JäätS § 67 lg 5 kohaselt olla kuni 100 000 elanikku. Kuni 100 000 elanikuga KOVides võib kogu haldusterritoorium moodustada ühe veopiirkonna. Suuremad KOVid peavad oma territooriumi jagama mitmeks eraldi veopiirkonnaks.

Kui KOV on oma territooriumi jaganud mitmeks veopiirkonnaks, sõlmitakse veopiirkondade teenindamiseks kas eraldi veoteenuse hankelepingud või üks ühine hankeleping. Jäätmeseaduse § 67 lg 3^1 kohaselt tuleb aga sõlmida eraldi üksteisest sõltumatud hankelepingud pakendijäätmete veoks ja ülejäänud KOJViga hõlmatud jäätmete veoks ka siis, kui vedaja osutub samaks. Vedajate leidmiseks võib sel juhul korraldada ühe hankemenetluse, mis on jagatud eraldi osadeks.

Vastavalt riigihangete seadusele tuleb hanke osadeks jaotamist kaaluda ja kui hankija otsustab seda mitte teha, siis tuleb vastavad põhjendused esitada kas hanketeates või muus riigihanke alusdokumendis. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate riigihangetes osalemise ja konkurentsi suurendamise eesmärgil tuleks eelistada riigihanke osadeks jaotamist. Riigihanke osadeks jaotamise või vastasel korral põhjenduse riigihanke alusdokumentides esitamise kohustus kehtib rahvusvahelist piirmäära ületavate hangete puhul.

Koostööd tegevad KOVid võivad oma haldusterritooriumid liita üheks veopiirkonnaks eeldusel, et ei ületata 100 000 elaniku piiri. 2026. aasta seisuga on Eestis 93 veopiirkonda, millest pea pooltes on vähem kui 10 000 elanikku. See tõstab teenuse maksumust ühiku kohta, kuna vedaja püsikulud teenuse osutamisel jaotuvad väiksema arvu jäätmevaldajate peale. Suuremate veopiirkondade moodustamine võimaldab ära kasutada mastaabiefekti. Suuremas ja logistiliselt mõistlikult kujundatud veopiirkonnas on jäätmeveokite täitumine parem ning marsruute saab paremini optimeerida. Samas võib suur veopiirkond osutuda takistuseks selliste uute pakkujate turule sisenemisel, kellel ei ole kohe piisavat võimekust suures piirkonnas teenuse osutamiseks.

Näited veopiirkonna sõnastamisest RHADis:

- *Korraldatud jäätmeveo veopiirkonnaks on kogu … (KOVi nimi) haldusterritoorium;*
- *Korraldatud jäätmeveo veopiirkonnaks on … (KOVi nimi) haldusterritoorium, v.a … (hajaasustusega territooriumi osa, nt küla, väikesaar);*
- *Korraldatud jäätmeveo veopiirkonna moodustavad … (KOVide nimed) haldusterritooriumid ühiselt.*

3.2. Veetavad jäätmeliigid

Korraldatud jäätmeveo raames kogutakse kokku ja veetakse käitluskohta vähemalt segaolmejäätmed, biojäätmed ja olmes tekkivad tagatisrahata pakendijäätmed (JäätS § 66 lg 2). Jäätmete liigiti kogumise suurendamiseks, ebapiisava jäätmejaamade võrgustiku kompenseerimiseks, hindade kontrolli all hoidmiseks, jäätmete väärkäitlemise ennetamiseks, avalikkuse soovil või muul asjakohasel põhjusel võib korraldatud jäätmeveoga hõlmata ka teisi jäätmeliike. KOJViga hõlmatud jäätmeliigid sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas või muus valla- või linnavolikogu määruses.

[2] Eelnõu 657 SE seletuskiri: Pakendijäätmete vedaja ülesandeks on olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete vedamine nii jäätmevaldaja juurest (tekkekohalt), jäätmejaamast, avalikest kogumispunktidest jm, kus KOV on nende pakendijäätmete kogumise korraldanud.

Kui korraldatud jäätmeveoga hõlmatakse jäätmeliike, millele kehtib laiendatud tootjavastutus, tuleb need jäätmed üle anda tootjavastutusorganisatsioonidele. See eeldab, et enne nende jäätmeliikide korraldatud jäätmeveoga hõlmamist on tootjavastutusorganisatsioonidega sõlmitud vastav kokkulepe. See puudutab lisaks pakendijäätmetele ka näiteks elektroonikajäätmeid ja tekstiilijäätmeid (tekstiilijäätmete tootjavastutus jõustub 2028. aastal).

Korraldatud jäätmeveoga on seni hõlmatud keskmiselt 6 erinevat jäätmeliiki, mõnes omavalitsuses isegi kümmekond erinevat jäätmeliiki.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatavate jäätmeliikide üle otsustamine võiks toimuda jäätmekava koostamise etapis, kus planeeritakse jäätmete liigiti kogumise suurendamiseks võetavaid meetmeid. Arvesse peab võtma keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 22 (nn sortimismääruse) § 2 lõiget 3, kus on loetletud jäätmeliigid, mida jäätmetekitaja peab liigiti koguma ning mille liigiti kogumist KOV peab korraldama vähemalt jäätmejaamade kaudu.

Korraldatud jäätmevedu on jäätmevaldajale väga mugav viis jäätmete üleandmiseks, kuna vedaja tuleb ise jäätmetele järele, kuid sellega kaasnevad ka kulud, piirangud ja kohustused. Kui jäätmeliik on KOJViga hõlmatud, siis antakse jäätmevedajale selle veoks ainuõigus ning kohustatakse jäätmevaldajat neid jäätmeid KOJV vedajale üle andma ning selle eest tasuma. Samaaegselt võetakse teistelt jäätmekäitlejatelt õigus KOVis selle jäätmeliigi veoteenust vabaturul pakkuda. Näiteks metallijäätmete puhul toimib vabaturg hästi ja liigiti kogumise määr on kõrge ning KOVi sekkumine sellesse (liigiti kogumise suurendamiseks, hindade kontrolli all hoidmiseks) pole vajalik. Seega võimalikult paljude jäätmeliikide hõlmamine KOJViga ei pruugi olla alati parim lahendus.

Tuleks kaaluda, millised on iga konkreetse jäätmeliigi alternatiivsed üleandmisvõimalused omavalitsuses, kas need toetavad liigiti kogumist ning milliste jäätmeliikide puhul esineb ebaseadusliku käitlemise oht (nt põletamine, metsa alla või avalikesse pakendikonteineritesse viimine). Näiteks kui suurjäätmete üleandmiseks on ainus võimalus nende viimine jäätmejaama, kuid jäätmejaamad jäävad hajaasustuses elanikest kaugemale kui 10 - 15 km, siis on oht, et suurjäätmeid käideldakse ebaseaduslikult. Kui ei ole kavas muul moel suurjäätmete kokku kogumist korraldada, siis on otstarbekas hõlmata suurjäätmed korraldatud jäätmeveoga.

Järgnevalt on toodud näited korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide loetelust RHADis koos jäätmenimistule vastavate jäätmekoodidega.

Pakendijäätmete veohankes:

Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud järgmised olmes tekkivad tagatisrahata pakendijäätmed:

- *paber- ja kartongpakend, mida kogutakse koos paberi- ja kartongijäätmetega (15 01 01)[3];*
- *plast- ja metallpakend koos joogikartongiga (15 01 06)[4];*
- *klaaspakend (15 01 07).*

Ülejäänud KOJViga hõlmatud jäätmete veohankes:

Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud järgmised jäätmeliigid:

- *segaolmejäätmed (20 03 01);*
- *biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08);*
- *biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);*
- *suurjäätmed (20 03 07).*

[3] Arvestades, et paberi ja kartongijäätmete kogumisel koos paber- ja kartongpakendijäätmetega moodustavad pakendijäätmed valdava osa, tuleks kooskogutavaid jäätmeid tähistada paber- ja kartongpakendijäätmete koodiga 15 01 01.

[4] Plast- ja metallpakendi ja joogikartongiga koos kogutakse ka muid pakendijäätmeid, mis ei liigitu paberi- ja kartongpakendi ega klaaspakendi alla. Need võivad olla puidust, tekstiilist, keraamikast vm materjalist olmes tekkivad pakendijäätmed. Vaatamata sellele, et jäätmevoo tähistamiseks kasutatakse segapakendi jäätmekoodi, tuleb klaaspakendid ning paber- ja kartongpakendid koguda sellest eraldi.

Pakendijäätme veoteenuse puhul tuleks vedajale seada nõue, et veoring hõlmab vaid sama KOVi territooriumi ja korraldatud jäätmeveoga hõlmatud kogumiskohti. Kui pakendijäätmete vedaja kogub sama veoringi käigus pakendijäätmeid ka teistest KOVidest või vabaturuteenusena, siis ei saa KOV tagada ettenähtud pakendijäätmete kvaliteeti ja ei peaks selle eest ka vastutama. Veoring võib hõlmata mitme KOVi territooriumi juhul, kui tegemist on ühise veopiirkonnaga.

Biojäätmete puhul tuleb RHADis täpsustada, kas biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid on KOVis lubatud koguda samasse mahutisse koos aia- ja haljastujäätmetega või kogutakse neid eraldi. See peab olema kooskõlas KOVi jäätmehoolduseeskirjaga ja eelnevalt sõlmitud biojäätmete käitluslepinguga. Kui biojäätmete mahutiga kogutakse eelkõige biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid, kuid mahutisse on lubatud panna ka vähesel määral biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid, siis on soovitatav veoteenuse hankes tähistada need jäätmed valdava jäätmeliigi järgi koodiga 20 01 08.

Jäätmeseadusest ei tulene kohustust hankida pakendijäätmete veoteenust ühe komplektina. Samuti ei ole seda kohustust muude KOJViga hõlmatud jäätmeliikide puhul. See tähendab, et KOV võib soovi korral hankida eraldi vedaja näiteks klaaspakenditele, suurjäätmetele või mistahes muule jäätmeliigile. Veolepingute eraldamine võib kaasa tuua soodsama hinna, kui veotehnika erineb oluliselt muude jäätmete veoks kasutatavast (nt suurjäätmed). Tuleb aga arvesse võtta, et kui KOV ei ole rakendanud alternatiivset korraldatud jäätmevedu (JäätS § 66^1 - 66^8) ega delegeerinud arveldamist ühele vedajale, siis esitab iga vedaja oma teenuse eest ise jäätmevaldajale arve. Hankelepingute puhul, kus iga jäätmevedaja arveldab ise jäätmevaldajatega ning korraldab ka klienditeenindust, on need osad teenusest dubleeritud ja seetõttu võib jäätmeveoteenuste kogumaksumus kujuneda jäätmevaldajale kallimaks. Veoteenuse tellimine komplektina võib olla kulutõhusam, kui jäätmevedaja saab valida teenuse pakkumiseks mitmekambrilise veoki.

3.3. Andmed veopiirkonna kohta

Riigihanke tehnilise kirjelduse juures tuleb võimalikult täpselt ära tuua veoteenuse mahtu iseloomustavad andmed. Nende põhjal peab pakkujal olema võimalik kalkuleerida teenuse kogukulu. Mida rohkem andmeid on jäetud esitamata, on esitatud ebamääraselt või vigaselt, seda keerulisem on pakkujal teha adekvaatset pakkumist. Selle tagajärjel võib pakutav hind olla üle- või alahinnatud. Hilisem oluline muutus mahutite, tühjenduskordade, jäätmeliikide, jäätmetekkekohtade või muu teenuse mahtu mõjutava näitaja osas võib kaasa tuua lepingu (sh teenustasude) muutmise vajaduse.

Andmed, mis tuleb hanke mahu kirjeldamiseks ära tuua, on järgmised:

- korraldatud jäätmeveoga aastaringselt ja perioodiliselt liidetud jäätmevaldajate arv (sh jäätmevaldajad, kes peaksid olema korraldatud jäätmeveoga liidetud, kuid seni mingil põhjusel ei ole);
- andmed ühismahutite ja avalike kogumispunktide asukohtade kohta;
- käimasoleval veoperioodil jäätmevaldajate poolt kasutatavate mahutite arv, suurus, tüüp (konteiner, süvamahuti, kott) ja teenindusvälp (tühjendamise sagedus) iga KOJViga hõlmatud jäätmeliigi kohta;
- kui KOJV raames kogutakse mõnda jäätmeliiki tellimise alusel, siis eeldatav tellimuste arv aastas käimasoleval veoperioodil;
- vabatahtlike lisateenuste kasutuskordade arv aastas iga teenuse kohta eraldi käimasoleval veoperioodil;
- teave selle kohta, kellele on segaolmejäätmete, biojäätmete jm veoteenusega liitumine kohustuslik ning millise minimaalse sagedusega ja millise minimaalse mahutiga (viide JHE-le);
- keskmine tühisõitude arv aastas käimasoleval veoperioodil;
- lisatasude (kõrgem tasu, tühisõidutasu) rakendamise arv aastas käimasoleval veoperioodil;
- kui esineb erisusi, siis teave, kellele nende teenuste kasutamist tuleb vabatahtlikuna võimaldada;
- teed ja tänavad või nende lõigud, kus teenust tuleb osutada väiksemate veokitega (kui selliseid veopiirkonnas on);
- massipiirangutega teed ja tänavad (sh tõenäolised massipiirangud perioodiliti);
- JäätS § 66 lg 3 alusel korraldatud jäätmeveoga hõlmamata territooriumi osad.

Kui vabatahtlike teenuste kasutamise kohta andmed jäätmevaldajate registris puuduvad, siis on hankijal võimalik küsida need andmed veopiirkonna viimaselt vedajalt. Kui KOJViga liidetakse uusi jäätmeliike ning nende eeldatav kogumismaht ja veosagedus ei ole teada, esitatakse hankes lubatud veosageduste vahemik ning hinnang eeldatavate veosageduste ja jäätmekoguste kohta.

Hinnangu andmisel saab toetuda näiteks vabaturuteenuse kasutamise sagedusele ja teiste KOVide andmetele, kellel on varasem kogemus.

Kasutatavate mahutite tüübid sätestatakse üldjuhul KOVi jäätmehoolduseeskirjas. Sealjuures võib kokkuleppel jäätmevedajaga lubada kasutada ka teistsuguseid mahuteid. See loob paindlikud võimalused jäätmevaldajatele jäätmete üleandmiseks. Mahutite tüüpide määratlemisel on soovitatav aluseks võtta Keskkonnaagentuuri koostatud kogumisvahendite ülevaade. Jäätmekottide puhul on oluline määrata, millal need peavad olema läbipaistvad (nt pakendikotid), biolagunevad ja kompostitavad vms.

Pakendijäätmete veoteenuse hankimisel tuleb lisaks hankes ära tuua ka avalike pakendipunktide asukohad ning neis olevate pakendimahutite arv ja tüübid (süvamahuti, ratastel konteiner vm), sellega kogutav pakendimaterjal (nt plast- ja metallpakend koos joogikartongiga), minimaalne tühjendussagedus, mahuti kõrvale asetatud või mahuti ületäitumise tõttu maha pudenenud pakendijäätmete kokku kogumise kohustus.

Kui KOVis on kasutusel ka teisi jäätmete kogumisviise (nt muud avalikud kogumispunktid, kogukondlikud jäätmemajad, kogumisringid), siis tuuakse asjakohasel juhul hankes ära ka nendega seotud tingimused, millega pakkuja peab arvestama (nt asukohad, kogutavad jäätmeliigid, mahutite arv, suurus, veosagedus).

Juhul, kui jäätmed tuleb vedada praamiga üle mere, siis tuleb RHADi lisada ka üleveoga seotud piiravad tingimused.

3.4. Eeldatavad jäätmekogused

Veoteenuse hanke tehnilises kirjelduses esitatakse eeldatavad veetavad jäätmekogused jäätmeliikide kaupa. Jäätmeliikide puhul, mille käitlusteenuse hangib KOV eraldi, on soovitatav kasutada veoteenuse hankes samu lähteandmeid nagu käitlusteenuse hankes. Kui piirkonnas on jäätmeteke aastaaegade lõikes erinev (nt suvitus- või turismihooajal), siis tuleks ka see välja tuua.

Pakendijäätmete puhul tuleb eeldatavad kogused hinnata KOVile kättesaadavate andmete põhjal. Kui kavandatav kogumismudel erineb senisest oluliselt, näiteks pakendijäätmete tekkekohalt kogumine muutub kohustuslikuks või segapakendi asemel hakatakse eraldi koguma paberi- ja kartongpakendeid, plast- ja metallpakendeid ning joogikartongi ja klaaspakendeid, puuduvad KOVil usaldusväärsed ajaloolised andmed uue süsteemi tegelike jäätmekoguste ja veomahu kohta. Sellisel juhul tuleb hankedokumentides selgelt märkida, et esitatud kogused on prognoositud ega ole vedajale garanteeritud.

KOV peab siiski kasutama parimat talle kättesaadavat teavet ning kirjeldama RHADis prognoosi koostamise metoodikat ja lähteandmeid. Kui KOVi jäätmekava andmed puuduvad või ei ole ajakohased, saab prognoosi koostamisel kasutada näiteks riikliku jäätmearuandluse andmeid ning nende kättesaadavaks muutumisel jäätmeinfosüsteemi PISTRIK andmeid.

Uue jäätmeliigi KOJViga hõlmamise korral on soovitatav jaotada jäätmekoguste muutumise risk KOVi ja vedaja vahel. Hankelepingus võib ette näha selge hinnakorrigeerimise mehhanismi juhuks, kui tegelik veoteenuse maht (jäätmetekkekohtade, mahutite ja tühjenduste arv, veosagedus ning jäätmete mahukaal) erineb hankes esitatud prognoosist oluliselt ja püsivalt. Hinnakorrigeerimise tingimused, arvutusmeetod ja rakendamise aluseks olevad andmed peavad olema RHADis ette kindlaks määratud. See vähendab pakkuja vajadust arvestada pakkumushinda suurt riskivaru.

Riiklike jäätmeandmete põhjal võib KOV teha elanike arvust lähtuva esialgse pakendijäätmete koguse prognoosi, kuid sellist arvutust tuleb käsitleda tekkekoguse hinnanguna, mitte tegelikult liigiti kogutava ja vedajale üleantava koguse prognoosina. Kõik jäätmevaldajad ei hakka uut kogumissüsteemi kasutama kohe ja täielikult ning liigiti kogumise käivitumise kiirus võib piirkonniti erineda.

2025. aastal tekkis Eestis olmes arvutuslikult 92 956 tonni paber- ja kartongjäätmeid koos paber- ja kartongpakendiga. Plast- ja metallpakendeid koos joogikartongiga tekkis olmes 82 949 tonni ning klaaspakendeid 43 084 tonni. Nende andmete põhjal saab tuletada, et keskmiselt tekkis olmes elaniku kohta 0,068 tonni paber- ja kartongpakendijäätmeid koos paberi- ja kartongijäätmetega, 0,061 tonni plast- ja metallpakendijäätmeid koos joogikartongiga ning 0,031 tonni klaaspakendijäätmeid. Korrutades need kogused veopiirkonna elanike arvuga, saab hinnata vastavate olmes tekkivate jäätmeliikide ligikaudset tekkekogust veopiirkonnas.

3.5. Jäätmekäitluskoht või -kohad

Korraldatud jäätmeveo riigihanke väljakuulutamiseks viiakse eelnevalt läbi käitlusteenuse hankemenetlus. Selle tulemusena sätestatakse korraldatud jäätmeveo lepingutes käitluskohad, kuhu kogutud jäätmed tuleb üle anda (JäätS § 67 lg 3 p 4). Jäätmekäitluskohana tohib kasutada kohta, millele on antud vastavate jäätmete käitlemiseks keskkonnakaitseluba. Konkreetse käitluskoha määramata jätmine veolepingus ei ole lubatud.

Pakendijäätmete veoteenuse tellimisel märgitakse RHADis ära pakendijäätmete taaskasutusorganisatsioonidele üleandmise koht või -kohad vastavalt pakendiseaduse §-le 15[1]. Kui pakendijäätmete käitluskoht pole teada, siis pole võimalik pakendijäätmete veoteenuse riigihanget välja kuulutada. Seega enne pakendijäätmete veoteenuse tellimist peab KOV olema TKOdega kirjalikult kokku leppinud konkreetse ühise jäätmekäitluskoha pakendijäätmete üleandmiseks. See on koht, kuhu pakendijäätmete vedaja transpordib korraldatud jäätmeveo raames kogutud pakendijäätmed. Seadus võimaldab KOVil ja TKOdel kokku leppida nii ühe kui ka mitu ühist jäätmekäitluskohta. Oluline on, et jäätmekäitluskohti pakendijäätmete üleandmiseks ei määrata eraldi erinevate TKOde jaoks.

Klaaspakendijäätmete üleandmiseks on võimalik kokku leppida eraldi jäätmekäitluskoht. See võimaldab korraldada klaaspakendijäätmete üleandmise teistest pakendijäätmetest eraldi, arvestades klaaspakendijäätmete eripära ning kogumise ja käitlemise logistilisi vajadusi.

Kui TKOd ei suuda KOVi määratud tähtajaks ühist jäätmekäitluskohta nimetada, määrab KOV ise pakendijäätmete üleandmiseks kasutatava jäätmekäitluskoha. Selleks peab KOV läbi viima pakendijäätmete käitluskoha hanke (vt Juhend pakendijäätmete üleandmiskoha määramiseks ja kokkulepeteks pakendijäätmete üleandmisel). KOV ei või pakendijäätmete käitluskoha hanget ühildada pakendijäätmete veoteenuse hankega. Vaid juhul, kui pakendijäätmete üleandmise kohaks määratakse KOVi asutatud ja tema otsese valitseva mõju all oleva äriühingu, sihtasutuse või muu üksuse poolt opereeritav ja talle kuuluv käitluskoht, on võimalik kohaldada riigihangete seaduses sätestatud sisetehingu erandit ning hankemenetluse läbiviimine pole vajalik. Sisetehingu korras saab käitluskohta kasutada kuni 31. detsembrini 2030.

Pakendijäätmete vedajal ei ole lubatud pakendijäätmeid enne TKOdele üleandmist mujal ladustada ega nendega muid toiminguid teha, sealhulgas ka eelsorteerimist võõriste eemaldamiseks – pakendijäätmed antakse TKOdele üle kogumisjärgses seisundis. KOVi enda määratud käitluskohas antakse samuti pakendijäätmed TKOdele üle kogumisjärgses seisundis, st KOV ise nende käitlust ei korralda. Vaid juhul, kui TKOd keelduvad võõriste tõttu pakendijäätmeid vastu võtmast, korraldab nende sortimise ja edasise käitluse KOV.

Pakendijäätmete veo hanketingimustes on soovitatav ette näha ka TKOdega kokku lepitud alternatiivne jäätmekäitluskoht, kuhu pakendijäätmete vedaja jäätmed transpordib, kui peamises käitluskohas ei ole näiteks avariiolukorra tõttu võimalik jäätmeid üle anda. Hanke tingimustes sätestatakse, millal on vedaja kohustatud viima pakendijäätmed kokkulepitud alternatiivsesse käitluskohta ning määratakse lisakulude kandmise põhimõtted. Üldjuhul kannavad sellised pakendijäätmete käitlemise ja veoga seotud lisakulud TKOd vastavalt oma turuosale, kui KOV ja TKO ei ole kokkuleppes teisiti ette näinud.

Teiste jäätmeliikide veoteenuse tellimisel märgitakse RHADis jäätmete käitluskohad, mille kohta on eelnevalt sõlmitud käitlusteenuse hankeleping vastavalt JäätS §-le 70 (vt KOV käitlusteenuse hanke juhend). Sealjuures tuleb ära tuua teave selle kohta, kuhu jäätmed veetakse tööseisaku, avariiolukorra vms olukorras.

Kui mõne jäätmeliigi käitlusteenuse hankeleping on sõlmitud lühemaks perioodiks kui kavandatav veoteenuse hankeleping, märgitakse hankedokumentides, mis ajani veetakse jäätmeid nimetatud käitluskohta ning kuidas toimitakse pärast uue käitluskoha määramist (nt kui veovahemaa suureneb/väheneb ja seetõttu suureneb/väheneb vedaja kütuse- ja ajakulu).

Vastavalt käitlusteenuse hankelepingule ja pakendijäätmete puhul TKOdega sõlmitud kokkuleppele tuuakse veoteenuse hankelepingus seoses käitluskohaga ära järgmised andmed:

- jäätmekäitleja nimetus ja vastuvõtukoha (jäätmekäitluskoha) aadress;
- jäätmete vastuvõtutasu iga jäätmeliigi kohta;
- kui vastuvõtukohti on mitu, siis selge teave selle kohta, millal veetakse jäätmed ühte ja millal teise vastuvõtukohta;
- mis ajal toimub jäätmete vastuvõtt;
- kui pikk võib olla ooteaeg vastuvõtukohas (nt maksimaalselt 1 tund).

Pakendijäätmete vastuvõtmisel käitluskohas kontrollib vastuvõtja üleantavate pakendijäätmete kvaliteeti. Koorma edasine käitlus ja kulude kandmine sõltub võõriste sisaldusest.

1. **Võõriseid on kuni 5% -** TKOd võtavad koorma vastu ja kannavad kõik käitluskulud.
2. **Võõriseid on üle 5%, kuid TKOd võtavad koorma vastu** – TKOdel on õigus nõuda KOVilt võõrise käitlemise kulu selles osas, mis ületab 5 massiprotsenti juhul, kui ta on võõriste määra tõendanud KOViga kokkulepitud viisil.
3. **Võõriseid on üle 5% ning TKOd keelduvad koormat vastu võtmast** – pakendijäätmete vedaja veab koorma teise käitluskohta. Koorem suunatakse sobivasse käitlusse vastavalt selle tegelikule koostisele ning ohtlikkusele. RHADis määratakse pakendijäätmete vedajale vastav ülesanne, käitluskoht vastavalt jäätmete tegelikule koostisele, jäätmekoodide kasutamise põhimõtted ja kulude kandja.

3.6. Jäätmeveo sagedus ja aeg

Veosagedused jäätmeliikide kaupa kehtestatakse valla- või linnavolikogu määrusega (jäätmehoolduseeskirjaga), seega RHADis tuuakse need ära vastavalt volikogu kehtestatule.

Jäätmeseaduse § 71 lg 2 punktis 2 on sätestatud minimaalsed jäätmeveo sagedused:

- segaolmejäätmed - vähemalt üks kord 12 nädala jooksul;
- biojäätmed - vähemalt üks kord 4 nädala jooksul (kui need kogutakse mahutisse jäätmevedajale üleandmiseks);
- olmes tekkivad tagatisrahata pakendijäätmed – vähemalt üks kord 12 nädala jooksul.

KOV võib põhjendatud juhul kehtestada jäätmehoolduseeskirjas sagedasema jäätmete äraveo nõude mõne jäätmeliigi, mõne veopiirkonna osa või mõne ajaperioodi jaoks (nt biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete veoks suveperioodil).

KOV kehtestab ise ka maksimaalsed äraveosagedused iga jäätmeliigi kohta (st kõige sagedasema võimaliku äraveo). Sealjuures tuleb arvesse võtta JäätS § 31 lg 8 põhimõtet, mille kohaselt liigiti kogutud jäätmete üleandmine peab olema jäätmevaldajale liigiti kogumata jäetud jäätmetega võrreldes mugavam, motiveerivam ja kulutõhusam. Kui KOV nõuab segaolmejäätmete üleandmist liiga sagedasti võrreldes liigiti kogutud jäätmetega, kaob jäätmevaldajal motivatsioon jäätmeid liigiti koguda. Seega võiks segaolmejäätmete äravedu toimuda liigiti kogutud biojäätmete ja pakendijäätmete äraveost harvemini, arvestades seejuures veopiirkonna omadusi (sh hoonestust ning haja- või tiheasustust). Oluline on aga jälgida, et jäätmete vedu (sh pakendijäätmete vedu) ei toimuks liiga sageli, vaid oleks kulutõhus ja keskkonnahoidlik.

Selliste jäätmeliikide äravedu, mida ei teki igapäevaselt (nt suurjäätmed), võib toimuda kas kogumisringidena või tellimise alusel. Sel juhul peab RHADis ära tooma, kui sagedasti tuleb kogumisringe korraldada (nt kord kuus) või mis aja jooksul tuleb jäätmevaldaja esitatud tellimus täita (nt kahe nädala jooksul), arvestades veopiirkonna omadusi.

Eraldi kogutud biolagunevate aia- ja haljastujäätmete äraveoks võib seada tingimuse, et äravedu toimub kindlaksmääratud sagedusega kevadest sügiseni (nt 1. aprillist kuni 30. novembrini). Sel juhul peaks muul ajal olema lubatud aia- ja haljastujäätmete kogumine koos köögi- ja sööklajäätmetega, kuna ka biolagunevate aia- ja haljastujäätmete vedu tuleb korraldada regulaarselt vähemalt kord nelja nädala jooksul kinnistutel, kus nende tekkekohas kompostimist ei toimu.

Jäätmeveo aja määramisel võib lähtuda korrakaitseseaduse §-s 56 sätestatud piirangust, mille kohaselt mujal kui avalikus kohas on ajavahemikus kella 22.00-st kuni 6.00-ni, puhkepäevale eelneval ööl kella 00.00-st kuni 7.00-ni, keelatud tekitada kestvalt või korduvalt teist isikut oluliselt häirivat müra. Lisaks tuleks reguleerida, kas ja millal toimub prügivedu riiklikel pühadel. Kui veopiirkonnas asub ajalise liikumis- või ligipääsupiiranguga objekte (nt piiratud ligipääsuga ettevõtteid ja asutusi), tuleks RHADis vajaduse korral määrata ka ajavahemik, millal neid objekte on võimalik teenindada. Paindlikkuse huvides võib lisada, et jäätmete vedu võib toimuda muul ajal hankija loa alusel.

3.7. Jäätmeveo lisateenused

RHADis tuleb selgelt loetleda lisateenused, mille eest jäätmevedaja võib tasu võtta ja mille eest ei või (JäätS § 67 lg 3 p 7). Tasu ei või võtta selliste lisateenuste eest, mis on vältimatult jäätmeveoga seotud ja mille kulu tuleb pakkujal arvestada jäätmeveo teenustasu sisse. Iga kohalik omavalitsus määrab ise vältimatud lisateenused lähtudes kohalikest oludest ja jäätmehooldusеeskirjas sätestatud nõuetest. Vältimatuks saab pidada neid toiminguid, mis abistavad ja toetavad jäätmete liigiti kogumist ja nende üleandmist ning mida enamik jäätmevaldajaid vajab. Vältimatuks ei peaks lugema neid lisateenuseid, mille kasutajaid on vähem või mille kasutamist on soov üldse vähendada (nt jäätmetele ligipääsu tagamisega seotud lisateenused). Näiteks võib KOV tasustamata lisateenused sõnastada järgnevalt.

Jäätmevedaja võimaldab jäätmevaldajatele järgmisi teenuseid küsimata selle eest eraldi tasu:

- *ratastel kuni 370L konteineri või jäätmekoti transport veokini kuni 10 meetrit;*
- *ratastel 660-1100L konteineri transport veokini kuni 5 meetrit;*
- *jäätmeveoki tagurdamine kuni 20 meetrit, kui on tagatud ohutus;*
- *paberkandjal arve, veograafiku jm teenust puudutava teabe edastamine;*
- *hankija poolt vedajale antud biolaguneva vooderduskoti paigaldamine biojäätmete mahutile pärast iga tühjendust;*
- *jäätmevaldajale renditava mahuti üleandmine ja jäätmevaldajalt puhtaks pestud renditud mahuti tagasivõtmine … (nt jäätmete tavapärases üleandmise kohas).*

Tasulised lisateenused, mida hankija soovib, et jäätmevaldajale võimaldatakse, võivad olla näiteks:

- jäätmemahutite müük ja rent (arvestusega, et see on nn vabaturuteenus);
- jäätmemahuti pesuteenus koos mahuti transpordiga;
- graafikuväline jäätmemahuti lisatühjendus;
- mahutiväliste jäätmete äravedu (nt lisakott);
- konkslift-konteineriga/bigbag-kotiga KOJViga hõlmatud jäätmete äravedu;
- ratastel konteineri või jäätmekoti käsitransport veokini (arvestusega, et esimesed 10 meetrit on tasuta) kuni … meetrit;
- jäätmeveoki tagurdamine … eurot (arvestusega, et esimesed 20 m on tasuta);
- lukustatud mahuti, värava, tõkkepuu, prügimaja vms avamine ja sulgemine;
- paberkandjal võlateate, kordusarve jm teabe kordussaatmine;
- kleebise paigaldamine kogumismahutile;
- lukuaasade paigaldamine konteinerile;
- vedajalt ostetud või renditud konteinerite kohaletoomine ja vedajalt renditud konteinerite äraviimine;
- purunenud jäätmekotist pudenenud jäätmete koristamine, kui purunemist ei põhjustanud vedaja;
- pakendikottide müük (nt 150L);
- biolagunevate ja kompostitavate vooderduskottide ja biokottide ja/või paberkottide müük.

Tagurdamise puhul tuleb meeles pidada, et tegemist on väga ohtliku manöövriga, mis on kaasa toonud ka surmajuhtumeid. Eelistatult peaks mahutid olema välja pandud kohta, kus jäätmeveokiga ei pea tagurdama. Kui tagurdamine on vältimatu, tuleb eelkõige tagada ohutus. See tähendab, et tagurdamistee peab olema vaba takistustest, veoki külgedele peab olema tagatud piisav nähtavus (vähemalt 3 meetri ulatuses), tee peab olema piisava kandevõimega ning talvel hooldatud ja tähistatud. Kui vedaja hindab, et järskude või pimedate kurvide või muude teeolude tõttu pole tagurdamine ohutu, võib ta tagurdamisest keelduda.

Ka mahuti käsitranspordil tuleb tagada töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine. Jäätmevedaja peaks saama keelduda käsitranspordist, kui liikumistee on märkimisväärselt ebatasane, oluliselt takistustatud, talvel paksust lumest puhastamata või ohtlikult libe. Halvad teeolud, järsk kalle ja ka mahuti ülemäärane kaal seavad ohtu töötaja tervise ja võivad põhjustada füüsilist ülekoormust.

Pakendiseaduses sätestatud 0,50 euro suurune veokulu rakendub KOVi korraldatud ja jäätmehoolduseeskirjas ette nähtud tekkekohalt kogumise ja veosageduse korral. Pakendiseaduse § 15 lg 8 alusel on KOVil kohustus pakendijäätmete veo puhul võimaldada vabatahtlikku olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete tekkekohalt kogumist lisateenusena, kui KOVi jäätmehoolduseeskiri selles piirkonnas pakendijäätmete tekkekohalt kogumist ette ei näe (sh hajaasustuses). Selle lisateenuse veokulu kannab täies ulatuses jäätmevaldaja. Kui jäätmevaldaja tellib KOVi määratud veosagedusest sagedasema tühjenduse, on samuti tegemist vabatahtliku lisateenusega. Ka selle teenuse hinna määrab veohanke tulemus ning teenuse tegeliku veokulu kannab jäätmevaldaja.

Kui lisateenust osutatakse iga jäätmemahuti tühjendamise korral, võib selle hind olla määratud tühjenduskorra või kindla ajavahemiku (nt kuu või kvartali) kohta. Viimasel juhul peaks täpsustama, mitu korda lisateenust selle perioodi jooksul maksimaalselt osutatakse (nt lukustatud mahuti avamine ja sulgemine kuni 5 korda kuus).

Kui lisateenust ei osutata vahetult jäätmete äraveo käigus, siis tuleks hankelepingus sätestada, mis aja jooksul tuleb jäätmevaldajale teenust osutada (nt graafikuväline tühjendus, konteineri pesu, renditud konteineri kohaletoomine jm).

Lisateenuste eest tasu küsimise võib sõnastada selliselt, et „*tasu võib küsida vaid järgnevalt loetletud lisateenuste eest*“. Sel juhul on hankemenetluse ajal pakkujatel soovi korral võimalik teha hankijale ettepanek lisateenuste loetelu täiendamiseks ning ei teki olukorda, et vedaja hakkab jäätmevaldajatelt küsima tasu millegi eest, mida hankija RHADis ette ei näinud (nt tasu küsimine värava, konteineri vm sulgemise eest, kui selle avamine juba on tasuline või hinna sees; konteineri vastuvõtmise eest, kui klient on selle ise toonud jäätmevedajaga kokku lepitud asukohta; konteineri puhtuse kontrollimise eest, kui klient on selle ise pesnud ja vedajale tagastanud jms).

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul kujundab KOV ise ka lisateenuste hinnakirja jäätmevaldaja jaoks. Kontsessiooni andmisel tuleb RHADis lisateenuste hinna kujunemist reguleerida. Kui KOV lisateenuste hindu hankes ei reguleeri (nt piirhinna seadmine, hindamiskriteeriumina määramine) on pakkujal võimalik hinnatavad teenuseosad madalamalt hinnastada ning mittehinnatavad teenuseosad kõrgemalt hinnastada. Nii võib kujuneda olukord, et mõne lisateenuse eest, mida vabaturult tellida ei saa (nt mahuti käsitransport), peab jäätmevaldaja maksma ebaproportsionaalselt kõrget hinda. Pakkujal tekib nii võimalus katta nende lisateenuste arvelt jäätmeveo kulusid ning pakkuda hankel soodsamat hinda nende kriteeriumite puhul, mida pakkumuste võrdlemisel hinnatakse.[5] Lisateenuste hinnad peavad olema mõistlikud. Mitmed lisateenused takistavad veoteenuse sujuvat osutamist (nt lukkude jms avamine, mahutite käsitransport, tagurdamine) ning nende kasutamine võiks toimuda vaid siis, kui see on tõesti vajalik. Sellistel lisateenustel peaks olema mõistlik hind, mis suunab jäätmevaldajat tagama vedajale ligipääsu jäätmetele ilma lisatoiminguteta.

[5] Konkurentsiamet on oma 2024.a korraldatud jäätmeveo analüüsis jõudnud järeldusele: „Ei saa ka välistada, et lisateenuste kõrged hinnad on seotud võimaliku röövelliku hinnakujundusega hangetel, kus eesmärgiks on kompenseerida madala pakkumusega kaasnenud kulud hiljem lisateenuste kõrgete tasude kaudu. Sellisel tegevusel on pikaajaline negatiivne mõju konkurentsile, sest see sisuliselt varjab riigihanke objekti tegelikku maksumust ning kahjustab tarbijaid pikemas perspektiivis. Neid probleeme võiks aidata ennetada hankelepingus lisateenustele proportsionaalsete ja objektiivsete hinnalagede seadmine.“

Lisateenuste hinnad tuleb hankes fikseerida ning nende muutmine saab toimuda vaid poolte kokkuleppel kooskõlas RHS § 123, KOVi jäätmehoolduseeskirja ja hankelepinguga.

Lisateenuste hinnastamist on täpsemalt käsitletud jäätmeveo teenustasu kujundamise juhendis kohalikele omavalitsustele (vt ptk 2.3).

3.8. Kvaliteetne klienditeenindus

KOV otsustab nii alternatiivse kui ka traditsioonilise KOJV mudeli puhul, kuidas klienditeenindus ja arveldamine korraldatakse. KOV võib neid ülesandeid täita ise või anda need halduslepinguga üle jäätmevedajale, koostööorganisatsioonile või muule isikule. Ülesannete üleandmisel tuleb RHADis selgelt määratleda nende õiguslik alus, sisu, teenusele esitatavad nõuded, vastutuse jaotus ning hind. Teenuse sisseostmisel tuleb järgida riigihangete seadust ning klienditeeninduse ja arveldamise kulud peavad olema jäätmeveo ja käitluse hinnast eristatavad.

Jäätmevaldaja jaoks võib olla keeruline mõista, mille üle otsustab KOV ja mille üle jäätmevedaja ning kelle juurde mingis küsimuses peaks pöörduma. KOV võib klienditeeninduse ja arveldamise ülesanded delegeerida isikule, kellele on antud ka muid jäätmehoolduse ülesandeid (nt koostööorganisatsioonile). Klienditeeninduse ja arveldamise lisaülesanne võib osutuda takistuseks uutele jäätmevedajatele jäätmeveoteenuse turule sisenemisel. Konkurentsiameti hinnangul on oht, et jäätmevedaja teostatav klienditeenindus võib jätta KOVi infosulgu, kuna KOV ei saa kätte kogu teenuse kvaliteeti ja tõrkeid puudutavat infot.[6]

Kui klienditeenindus ja arveldamine siiski delegeeritakse jäätmevedajatele, aitab segadust leevendada selge ja kokkulepitud rollijaotus. Kohalik omavalitsus tegeleb elanike nõustamisega (sh sobivate konteinerite ja tühjendussageduste osas) ning küsimustega, mis puudutavad õigusakte, haldusakte ja järelevalvet:

- korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustuse selgitamine;
- jäätmeveost vabastamiseks esitatud taotluste menetlemine ja otsuse tegemine;
- jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuete tõlgendamine ja selgitamine;
- vajaduse korral jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahel tekkinud vaidluste ning vedaja tegevuse kohta esitatud kaebuste lahendamine;
- järelevalve jäätmevedaja tegevuse ja jäätmeveoteenuse kvaliteedi üle;
- järelevalve jäätmevaldajate tegevuse üle (v.a üleantavate jäätmete kvaliteedi kontrollimine vastavalt JäätS § 67 lg 3 punktile 10).

Vedaja vastutab jäätmevaldajate igapäevase teenindamise eest talle antud ülesannete ulatuses küsimustes, mis puudutavad arveid, maksetähtaegu, tasumist, veograafikut, teenuse toimumist, lisateenuseid, kontaktandmete muutmist ja tõrkeid teenuses. Kui vedaja esitab arveid KOVi nimel ja maksed laekuvad KOVile, määratakse RHADis, millistele arveldamise ja tasumisega seotud küsimustele vastab vedaja ning millised küsimused edastatakse lahendamiseks KOVile.

[6] Konkurentsiamet sedastas oma 26.11.2024 kirjas nr 5-5/2024-058 Kliimaministeeriumile järgmist: „Klienditeeninduse üleminekul KOVidele on oluline roll seoses andmete, eelkõige kvalitatiivsete andmetega, nagu tarbijate tagasiside, kaebused ja muud turusignaalid. Selline teave on KOVidele väärtuslik, sest see võimaldab neil tõhusalt jälgida hankevõitja lepingutingimuste täitmist ning tagada teenuse kvaliteedi vastavus ootustele. Kui vajalik info KOVideni ei jõua, siis ei ole võimalik korraldada ka järelevalve tegevusi. Klienditeenindus läbi jäätmevedaja võib olla jätnud hankijad infosulgu, mis tähendab, et vajalik teave ei pruugi jõuda hankijateni. Sellises süsteemis võivad jäätmevedajad jätta tarbijate tagasiside menetlemata ning ei pruugi rakendada vajalikke parandusi teenuse kvaliteedi tõstmiseks. Selle tulemusena võivad veopiirkondades esineda teenuse kvaliteedi puudujäägid. Konkurentsiamet leiab, et klienditeeninduse koordineerimine läbi KOVide võimaldaks tagada kvaliteetsema ja läbipaistvama jäätmekorralduse. Sellest tulenevalt soovitame lisada eelnõusse säte, mille kohaselt on jäätmevaldkonna klienditeeninduse korraldamine KOVide või nende koostööorganisatsioonide kohustus. Täiendavalt ning ka juhuks kui klienditeenindus ei anta üle KOVidele, soovitame tagada lihtsa ja kasutajasõbraliku kaebuste esitamise süsteemi olemasolu, mis ei oleks jäätmevedajate otsese kontrolli all ning võimaldaks kodanikel kiirelt ja mugavalt edastada oma muresid või ettepanekuid jäätmeveoteenuse osutamise kohta hankijatele.“

Järgnevaid näidistingimusi kohandatakse vastavalt vedajale antud ülesannetele. Arvete esitamine, laekumiste arvestus, maksemeeldetuletuste saatmine, arvevaidluste lahendamine ja võlgade sissenõudmine tuleb RHADis eraldi määratleda. Arve esitamise ülesanne ei hõlma iseenesest võlgade sissenõudmist.

Kui vedaja ülesanne on vastata tasumist puudutavatele päringutele või saata maksemeeldetuletusi, kuid maksed laekuvad KOVile, määratakse RHADis laekumisandmete vahetamise kord ja sagedus. Enne võlateate saatmist peab olema kontrollitud nõude tasumata jäämine ajakohaste laekumisandmete alusel.

Allpool toodud inkassosse suunamise näidistingimus on mõeldud olukorraks, kus vedaja nõuab sisse talle kuuluvat nõuet. Kui alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul kuulub nõue KOVile, korraldab selle sissenõudmise KOV. Vedaja võib KOVi nimel teha üksnes neid sissenõudmisega seotud toiminguid, mille tegemiseks on tal õiguspärane volitus. Pelgalt arve esitamise ülesanne ei anna vedajale õigust otsustada KOVi nõude inkassosse suunamist. KOVi nõuet puudutava arvevaidluse lahendaja ja menetluskord määratakse vastavalt pädevusele; vedaja edastab tema pädevusse mittekuuluva vaidluse KOVile ega suuna vaidlustatud nõuet või selle osa inkassosse enne, kui pädev lahendaja on vaidluse sisuliselt läbi vaadanud ja jäätmevaldajale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vastanud.

Riigihankes võib kvaliteetse klienditeeninduse tingimused sätestada järgmisel viisil.

- *Vedaja tagab korraldatud jäätmeveo piirkonna jäätmevaldajatele klienditeeninduse vähemalt eesti keeles telefoni, e-posti, veebipõhise iseteeninduskeskkonna, veebilehe ja postiteenuse kaudu.*
- *Vedaja klienditeenindus peab talle antud ülesannete ulatuses käsitlema vähemalt arveid, maksetähtaegu, tasumist, veograafikuid, lisateenuste tellimist, tühjendamata jäänud mahuteid, tühisõite, lisatasusid, kontaktandmete muutmist ja teenusehäireid.*
- *Telefoniteenindus on tagatud vähemalt tööpäeviti kl 9-17; kui kõnele ei saa kohe vastata, võetakse see kõnejärjekorda või helistatakse hiljemalt järgmise tööpäeva jooksul tagasi.*
- *Vedaja peab tagama iseteeninduskeskkonna, kus jäätmevaldaja saab vaadata ja tasuda arveid, vaadata veograafikut ja avaldada soovi selle muutmiseks, muuta mahutite arvu, suurust, tüüpi, muuta kontaktandmeid ja teavituste eelistusi, esitada päringuid ja kaebusi, vaidlustada arveid ning avaldada soovi lisateenusteks.*
- *Vedaja tagab, et kogu hankelepingu perioodi jooksul on tema veebilehel masinloetaval kujul ülevaatlik teave veoteenuse kohta konkreetses veopiirkonnas, teenuste hinnakiri, veebivorm küsimuste ja kaebuste esitamiseks, jäätmete liigiti kogumise juhend, teave vedaja muude klienditeeninduskanalite kohta.*
- *Vedaja peab vastama kliendipäringutele (sh e-posti teel saadetud päringutele) ja arvega seotud küsimustele hiljemalt 3 tööpäeva jooksul. Kui päringu lahendamine eeldab täiendavat kontrolli, peab vedaja teavitama jäätmevaldajat viivitusest ja andma sisulise vastuse hiljemalt 5 tööpäeva jooksul.*
- *Vedaja peab esitama arved hiljemalt arvelduperioodile järgneva kalendrikuu 7. kuupäevaks. Arve peab sisaldama teenuse aadressi, jäätmeliiki, mahuti suurust, tühjenduste arvu, teenustasu, kasutatud lisateenuseid, lisatasude põhjendust, maksetähtaega ja viitenumbrit. Tühisõidu, ületäitumise, vale jäätmeliigi või muu lisatasu rakendamisel peab vedaja säilitama seda kinnitava tõendi ning esitama selle jäätmevaldaja või KOVi nõudel.*
- *Vedaja peab teavitama jäätmevaldajat olulistest muudatustest, sealhulgas veograafiku muudatustest, teenusehäiretest ja maksetähtaja saabumisest, e-posti, SMSi või iseteeninduse kaudu vastavalt jäätmevaldaja valitud teavituskanalile.*
- *Vedaja võib nõude inkassosse suunata mitte varem kui 31 kalendripäeva pärast arve maksetähtaja möödumist tingimusel, et jäätmevaldajale on saadetud vähemalt üks tasuta meeldetuletus ja üks inkassosse suunamise hoiatus ning jäätmevaldajale on antud vähemalt 7 kalendripäeva nõude tasumiseks või vaidlustamiseks. Kui jäätmevaldaja vaidlustab arve või selle osa, ei tohi vedaja vaidlustatud nõuet või selle osa inkassosse suunata enne, kui vedaja on vaidluse sisuliselt läbi vaadanud ja jäätmevaldajale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vastanud.*

- *Vedaja peab esitama KOVile kord kvartalis andmed klienditeeninduse kvaliteedi kohta, sealhulgas päringute arv ja vastamistähtaja ületanud päringute arv, kaebuste arv ja teema, arvevaidlused ja iseteeninduse kasutus.*

Halduskoormust silmas pidades ei ole põhjendatud nõuda jäätmevedajalt jäätmevaldajatega eraldi lepingute sõlmimist. Teenuse osutamise tingimused ja arveldamise alused on fikseeritud KOVi jäätmehoolduseeskirjas ja hankelepingus. Vedaja ei tohiks kehtestada KOVi määratud teenuse osutamise tingimustele lisaks omapoolseid tüüptingimusi, mis neid tingimusi muudavad või täiendavad. Lisateenuste tellimise ja muud individuaalset kokkulepet eeldavad asjaolud saab fikseerida jäätmevaldajate registris, iseteeninduskeskkonnas või muus kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Eraldi kahepoolne leping ei ole selleks vältimatult vajalik, kuid selle kasutamine ei ole keelatud, kui dokument piirdub KOVi kehtestatud raamides konkreetse teeninduslahenduse kirjeldamisega.

3.9. Üleantavate jäätmete kontrollimine

Jäätmeseaduse § 67 lg 3 p 10 kohaselt määrab KOV RHADis jäätmevedaja kohustuse kontrollida, kas üleantavad jäätmed on õigesti liigiti kogutud. KOVil on võimalik RHADis viidata jäätmete liigiti kogumise juhendile, mis on kooskõlas KOVi jäätmehoolduseeskirjaga ja millest jäätmevaldajad peavad lähtuma jäätmete liigiti kogumisel. Samast juhendist lähtub jäätmevedaja, kui ta kontrollib, kas üleantavad jäätmed on õigesti liigiti kogutud. Soovitatav on kasutada Kliimaministeeriumi poolt koostatud üleriigilist jäätmete liigiti kogumise juhendit, mille koostamisse kaasati jäätmevedajad, käitlejad ja KOVid. Kui liigiti kogumise reeglid on KOViti erinevad, tekitab see segadust nii inimestes kui ka vedajates, kes pakuvad teenust mitme KOVi territooriumil.

Jäätmevaldaja üleantavate jäätmete kontrollimise eesmärk ei ole määrata võõriste osakaalu, vaid tuvastada võõriste olemasolu. Võõriste protsent on määrav siis, kui pakendijäätmete vedaja annab pakendijäätmed üle TKOdele. Pakendijäätmete puhul käsitletakse ka võõriste olemust erinevalt. Nimelt kui jäätmevaldaja annab pakendijäätmed üle jäätmevedajale, tuleb lähtuda jäätmete liigiti kogumise juhendist, kus pakendijäätmed on jagatud materjalipõhiselt kolmeks erinevaks vooks. Näiteks kui klaaspurk on visatud plast- ja metallpakendi konteinerisse, loetakse see klaaspurk võõriseks. Kui aga pakendijäätmete vedaja annab pakendijäätmed üle TKOdele, siis loetakse võõriseks vaid sellised jäätmed, mis pole pakendijäätmed. Eelnevas näites toodud klaaspurki võõriseks ei loeta, sest tegemist on pakendijäätmega. Erinev lähenemine on vajalik, kuna eraldi voogudena kogutud pakendijäätmete ringlussevõtu potentsiaal on suurem. Samas on TKOdel laiendatud tootjavastutusest tulenev kohustus vastu võtta ja kanda kõigi pakendijäätmete käitluskulud.

Üleantavate jäätmete kontroll on vajalik ka selleks, et vältida olukorda, kus madalama hinnaga antakse üle tegelikult liigiti kogumata jäetud jäätmeid. Pakendijäätmete puhul on üleantavate jäätmete kvaliteet oluline ka seetõttu, et neile on PakS § 15^2 lõikes 2 kehtestatud konkreetne lubatud võõriste sisalduse määr (kuni 5 massiprotsenti). Pakendijäätmete vedaja transpordib KOJV raames kokku kogutud pakendijäätmed TKOdega kokkulepitud käitluskohta, kus kontrollitakse võõriste sisaldust. Juhul, kui võõriseid on lubatust rohkem, võivad TKOd keelduda pakendijäätmete koorma vastuvõtmisest või nõuda KOVilt ülemääraste võõriste käitlemisega kaasnevate kulude hüvitamist.

Biojäätmete puhul on oluline, et jäätmed ei sisaldaks võõriseid ning et ka vooderduskotid oleksid biolagunevad ja kompostitavad, kuna biojäätmed antakse üle jäätmekäitlejale, kellel on kohustus need ringlusse võtta. Mida rohkem võõriseid biojäätmed sisaldavad, seda põhjalikum peab olema eeltöötlus võõriste eemaldamiseks, mis muudab käitlusteenuse kallimaks. Biojäätmeid saab lugeda ringlusse võetuks vaid siis, kui toodetud kompost või digestaat vastab teatud kvaliteedinõuetele. Liigne võõriste sisaldus seab ohtu kvaliteedinõuetest kinnipidamise.

Ka segaolmejäätmete puhul on oluline, et jäätmed ei sisaldaks ohtlikke jäätmeid, elektroonikajäätmeid (sh e-sigarette), akusid ja patareisid jms, mis võivad ohustada töötajat, jäätmeveokit või põhjustada ohtlikke olukordi käitluskohas.

Korraldatud jäätmevedu on ette nähtud olmes tekkivate jäätmete kokku kogumiseks. Ettevõtete tootmisjäätmed, ehitusjäätmed, veo- ja rühmapakendid, mitteolmelist päritolu elektroonikajäätmed ja ohtlikud jäätmed ei kuulu olmejäätmete hulka ja tuleks jäätmekäitlejatele üle anda väljaspool KOJVi.

Ettevõtted saavad oma spetsiifiliste jäätmete veoks tellida teenuse vabaturult või viia ise jäätmed käitluskohta.

Vedajat ei ole vaja kohustada jäätmeid käsitsi sorteerima ega tegema massiprotsendil põhinevat koostise analüüsi. KOV võib liigiti kogumise reeglite järgimiseks korraldada ise aeg-ajalt põhjalikumaid kontrolle (nt tellida vastavat teenust). Jäätmevedaja ülesandeks on eelkõige visuaalselt hinnata, kas üleantavad jäätmed vastavad liigiti kogumise juhendis toodule või mitte.

Visuaalse hinnangu andmine on suhteliselt lihtne, kui jäätmed antakse üle läbipaistvas kotis. Konteinerisse või süvamahutisse visatud jäätmete puhul on võimalik visuaalset hinnangut anda pealmistele jäätmetele või mahuti veokisse tühjendamise järgselt (v.a pealtlaetavate veokite puhul). Hankes võiks sõnastada, et vedaja ülesanne on teha mõistlik, ohutu ja dokumenteeritud visuaalne kontroll järgmistes punktides:

- enne tühjendamist mahuti avamisel nähtavate jäätmete alusel;
- läbipaistva koti puhul koti sisu vaatlusena;
- mahuti veokisse tühjendamise hetkel, kui rikkumine ilmneb alles tühjendamisel.

Kui jäätmevedaja on tuvastanud konteineris valed jäätmed, siis tuleb rikkumine igal juhul fikseerida ning klienditeenindaja peab suunama jäätmevaldajat jäätmeid õigesti liigitama (saates talle hoiatuse, juhendi või konkreetse selgituse). Sõltuvalt rikkumise raskusest võib tagajärjeks olla (KOV määrab konkreetsed käitumisjuhised vedajale RHADis):

- esmakordne rikkumine või väike rikkumine (nt üksikud valed jäätmed) – vedaja tühjendab mahuti ära, klienditeenindaja esitab jäätmevaldajale teate võõriste esinemise kohta, tühisõidutasu või kõrgemat tasu ei rakendata;
- vedaja jätab mahuti tühjendamata, klienditeenindaja annab jäätmevaldajale teada, et ta peab ise mahuti sisu korda tegema enne järgmist veopäeva, tekib õigus küsida tühisõidutasu;
- mahuti tühjendatakse koos valede jäätmetega, tekib õigus küsida kõrgemat tasu.

Kõrgem tasu peab olema proportsionaalne rikkumisega ning arvestama lisakulusid, mida võõristega mahuti tühjendamine põhjustab edasisel käitlusel. Kõrgema tasu määrad (proportsioonid) kehtestab KOV jäätmehoolduseeskirjas.

Nende jäätmevaldajate juures, kelle mahutis on vedaja tuvastanud võõrised või kelle puhul on varem korduvalt tuvastatud liigiti kogumise reeglite rikkumisi, pöörab jäätmevedaja järgmisel tühjenduskorral jäätmete kvaliteedile eraldi tähelepanu. Jäätmevaldajale saadetavas teates peaks see samuti kirjas olema, et ka jäätmevaldaja suhtuks probleemi tõsiselt.

Nii traditsioonilise kui alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul peab teave probleemsetest mahutitest jõudma klienditeenindusele ja arveldajale, kes vastavalt sellele teabele saadavad jäätmevaldajale teate, tühisõiduarve või kõrgema tasumääraga arve.

Kui võõrised tuvastatakse avalikuks kasutuseks mõeldud mahutites, siis on võõriste eest vastutajaks KOV. KOVi kanda jäävad nii sellega seotud lisakulud kui ka vajadusel kohustus võõrised eemaldada.

Sortimismääruse § 3 lõike 7 kohaselt ei tohi liigiti kogutud jäätmeid segada nende kogumisel, kokku korjamisel ega vastuvõtmisel teiste jäätmete ega muude materjalidega, millel on liigiti kogutud jäätmetest erinevad omadused. Seega saab võimalus jätta liigiti kogutud jäätmete mahuti tühjendamata ja korraldada selle sisu äravedu segaolmejäätmetena kõne alla tulla üksnes juhul, kui hinnanguliselt üle poole mahuti sisust moodustavad võõrised või kui võõriseid on küll vähem, kuid need on oluliselt rikkunud mahutis olevate liigiti kogutud jäätmete kvaliteeti (nt vedelad jäätmed paberi- ja kartongijäätmete mahutis).

Hankelepingus võib jäätmevedaja kohustuse sõnastada näiteks järgmiselt.

- *Vedaja kontrollib üleantavate jäätmete vastavust KOVi jäätmehoolduseeskirjale ja riigihanke alusdokumentides viidatud jäätmete liigiti kogumise juhendile. Vedaja kontroll on igapäevase*

veoteenuse käigus tehtav visuaalne kontroll, mis hõlmab mahuti avamisel nähtava pealmise jäätmekihi, läbipaistva koti sisu ning tühjendamisel ilmnevate selgete kõrvalekallete hindamist.

- *Kui vedaja tuvastab nähtava rikkumise, sealhulgas vale jäätmeliigi, ohtlikud jäätmed, elektroonikajäätmed, akud, patareid, ehitusjäätmed, tootmisjäätmed, vedelad jäätmed, kuuma tuha, ületäitunud mahuti või muu asjaolu, mis võib ohustada töötajat, veokit või käitluskohta, fikseerib vedaja rikkumise fotoga või muu kontrollitava tõendiga ning teeb kande infosüsteemi.*
- *Kui mahutis on sellised jäätmed, mis kahjustaks mahuti tühjendamisel märgatavalt ülejäänud kokku kogutud jäätmete kvaliteeti (tuleohtlikud jäätmed, õli või värv jms), siis vedaja mahutit ei tühjenda.*
- *Klienditeenindaja teavitab jäätmevaldajat tuvastatud rikkumisest hiljemalt ühe tööpäeva jooksul, esitades rikkumise kirjelduse, foto või videosalvestuse, juhise jäätmete õigeks üleandmiseks ning teabe lisatasu või tühisõidutasu ning vaidlustamise kohta.*
- *Vedaja esitab KOVile perioodiliselt andmed jäätmete kvaliteedi kohta, sealhulgas rikkumiste arv jäätmeliikide, piirkondade ja korduvrikkujate lõikes, tühisõidud, ohtlike jäätmete juhtumid, pakendijäätmete ja biojäätmete kvaliteediprobleemid ning käitluskoha tagasiside. Kui vedaja esitab need andmed jooksvalt KOVile infosüsteemi (nt jäätmevaldajate registri) kaudu, siis perioodilisi koondandmeid ei esitata.*

Iga rikkumise kohta peab vedaja tegema infosüsteemi kontrollitava kande. Hankes on soovituslik nõuda, et kanne sisaldab vähemalt:

- kuupäev ja kellaaeg;
- aadress ja mahuti ID;
- jäätmeliik;
- veoki number;
- rikkumise kirjeldus;
- foto või video;
- kas mahuti tühjendati või jäeti tühjendamata;
- millal ja kuidas jäätmevaldajat teavitati (kui vedaja tegeleb ka klienditeenindusega);
- kas rakendati tühisõidutasu, lisatasu ja/või hoiatus (kui vedaja tegeleb ka arveldamisega).

Klienditeenindaja peaks teavitama jäätmevaldajat rikkumisest selgelt ja juhendavalt, mitte ainult trahviva sõnumina. Teavitus peaks sisaldama:

- millise jäätmeliigi puhul rikkumine tuvastati;
- millised jäätmed olid valesti pandud;
- foto või muu viide tõendile;
- kas mahuti tühjendati või jäeti tühjendamata;
- kas rakendub lisatasu või tühisõidutasu;
- kuidas otsust vaidlustada;
- teave, et järgmisel mahuti tühjenduskorral kontrollitakse eriti tähelepanelikult jäätmete kvaliteeti;
- link KOVi või Kliimaministeeriumi liigiti kogumise juhendile.

Jäätmevaldajal on õigus võõriste sisaldus vaidlustada. Selleks pöördub ta esmalt klienditeenindaja poole, kes esitab talle vedaja fikseeritud tõendid võõriste kohta. Kui klienditeenindaja ja jäätmevaldaja vaidlust lahendada ei suuda, lahendab vaidluse KOV.

3.10. Veokite tehnilised tingimused

Veokitele seatavad tehnilised tingimused võivad olla näiteks vastavus heitmestandardile, kasutatav kütuseliik, veoki lisaseadmed või kambrite arv. Tehniliste nõuete kehtestamisel tuleks eelistada funktsionaalseid nõudeid ning kirjeldada eelkõige tulemust, mida soovitakse saavutada. Konkreetne

tehniline nõue on põhjendatud juhul, kui see on vajalik veopiirkonna eripära või teenuse nõuetekohase osutamise tõttu.

Näiteks veoki vanusest olulisem on see, kui palju müra ja heitmeid veok tekitab ning kas ta on tehniliselt ja visuaalselt heas korras (puhas, terviklik ja nõuetekohaselt tähistatud) ning sellega on võimalik veopiirkonda tõrgeteta teenindada. Seades hankes jäigalt tingimuse, et jäätmeveok ei või olla vanem kui 10 aastat, välistatakse tõenäoliselt mitme uue vedaja pakkumus ning võimalik, et ka teenuse soodsam hind. Vajadusel võib selle asemel tingimuseks seada, et pakkujal peab olema võimalus kasutada asendusveokit. Teenuse katkemise riski saab maandada ka muude nõuetega (sh leppetrahv, kui veoki rikke tõttu on teenus korduvalt jäänud õigeaegselt teostamata).

Näide veokile seatavatest tingimustest:

Vedaja on kohustatud tagama, et teenuse osutamiseks kasutatavad veokid on kogu veoperioodi jooksul tehniliselt töökorras ning teenuse toimepidevuse tagamiseks kasutatakse vajaduse korral nõuetele vastavaid asendusveokeid.

Veokitele tingimuste kehtestamisel tuleb arvestada keskkonnaministri 16.02.2023 määrusega nr 6 „Hankelepingu esemeks oleva maanteesõiduki kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused“. Määrusega on kehtestatud nõuded keskkonnahoidlike maanteesõidukite hankimiseks ning määruse kohaldamisalasse kuuluvate teenuste hankimiseks. N2- ja N3-kategooria veokite puhul rakendatakse kohustuslikku keskkonnahoidlike sõidukite sihtmäära juhul, kui hangitakse üle viie sõiduki või samaväärse mahuga teenus. Ajavahemikul 1.01.2026–31.12.2030 on N2- ja N3-kategooria sõidukite keskkonnahoidlike sõidukite hankimise sihtmäär 9%. **See tähendab, et nimetatud perioodil (neli aastat) hangitud N2- ja N3-kategooria sõidukite koguarvust peab vähemalt 9% olema keskkonnahoidlikud sõidukid.**

Hankija peab hanke ettevalmistamisel hindama määruse kohaldumist ning määruse kohaldumisel sätestama riigihanke alusdokumentides asjakohased keskkonnahoidlikud tingimused ja nõuded ning nende täitmise tõendamise ja kontrollimise viisi.

Määruse nr 6 kohaldamisalasse kuuluva riigihanke korral tuleb hankijal täita ka **riigihangete registris** sõidukite kohta ette nähtud **e-vormi andmeväljad**, esitades nõutud andmed hankelepinguga hõlmatud sõidukite ja nende keskkonnahoidlikkuse kohta. Hankija märgib selle riigihangete registris hanke ettevalmistamise etapis hanke lisaandmetes või, kui hange on jaotatud osadeks, asjaomase osa andmetes. Pärast hankelepingu sõlmimist esitab hankija lepingu lisamisel lepingu andmetes sõidukikategooriate kaupa hangitavate sõidukite koguarvu, heiteta sõidukite arvu ja keskkonnahoidlike sõidukite arvu. Andmete korrektne esitamine võimaldab seirata keskkonnahoidlike sõidukite sihtmäärade täitmist ning tagada direktiivist tuleneva aruandluse.

Lisaks määrusest tulenevate kohustuslike nõuete täitmisele võib hankija seada hankelepingu täitmisel kasutatavatele veokitele täiendavaid keskkonnanõudeid. Näiteks võib hankija nõuda, et kõik hankelepingu täitmisel kasutatavad jäätmeveokid vastaksid vähemalt EURO VI heitmenormile. EURO VI heitmenormile vastavus ei tähenda iseenesest, et sõiduk on määruse nr 6 tähenduses keskkonnahoidlik sõiduk. Hankija võib kehtestada keskkonnahoidlike või heiteta sõidukite kasutamise pakkumuste hindamise kriteeriumina, nähes ette täiendavad väärtuspunktid juhul, kui pakkuja kasutab hankelepingu täitmisel kohustuslikust sihtmäärast suuremas ulatuses keskkonnahoidlikke või heiteta sõidukeid (vt ptk 6).

Kui veopiirkonnas on kasutusel erikujulised jäätmemahutid (süvamahutid, ratasteta metallkonteinerid, nn kellukesed, mitmekambrilised mahutid vm), peavad jäätmevedaja kasutuses olema veokid, millega on võimalik selliseid mahuteid tühjendada. Jäätmete üleandmiseks kasutatavate kogumismahutite loetelu sätestab KOV jäätmehoolduseeskirjas. RHADis võib tingimuse sõnastada näiteks nii:

Vedaja tagab, et tema kasutuses on piisavalt veokeid, mis võimaldavad õigeaegselt ja ettenähtud viisil tühjendada kõiki kogumismahuteid (sh …) ning koguda ja vedada suurjäätmeid.

Kui veopiirkonnas on kitsaste tänavatega piirkond (vanalinn) või rakendatakse massipiiranguid, võib olla vajalik väiksem jäätmeveok, mille saab RHADis sõnastada näiteks nii:

Vedaja kasutab väiksemat jäätmeveokit (registrimass kuni 12 tonni) kitsastel tänavatel jäätmemahutite teenindamiseks, samuti siis, kui teele on kehtestatud massipiirang, toimuvad teetööd või kui seda tingivad teeolud.

Mitmekambriliste veokite kasutamise otstarbekus sõltub mitmest asjaolust, näiteks veoringil kogutavate jäätmete kogustest, konkreetse vedaja kogutavatest jäätmeliikidest, kasutatavate mahutite tüübist ja suurusest, käitluskohtade paiknemisest ja veologistikast. Mitmekambrilise veoki eelis jäätmevaldaja jaoks on võimalus anda mitut jäätmeliiki üle samal veopäeval ning jäätmevaldaja ei pea eri päevadel eri mahuteid või kotte välja panema. Mitmekambrilise veokiga võib kaasneda väiksem liikluskoormus, müra ja heide juhul, kui veoring on koostatud nii, et kõik kambrid täituvad ligikaudu samal ajal ning jäätmeliikide üleandmiskohad paiknevad logistiliselt mõistlikult. Mitmekambriline veok aitab sobivate olude puhul jäätmete kogumise kulusid vähendada, kuna sama veoki, samade töötajate ja sama kütusekuluga saab tühjendada rohkem konteinereid (läbisõit ühe tühjenduse kohta on sellisel veokil märgatavalt väiksem kui vaid ühte jäätmeliiki koguval veokil).

Mitmekambrilise veoki kasutamine ei pruugi olla otstarbekas, kui eri jäätmeliikide mahud erinevad oluliselt, üks kamber täitub teistest märgatavalt kiiremini, jäätmevedaja veab veopiirkonnas vaid ühte jäätmeliiki, käitluskohad asuvad eri suundades või piirkonnas on suure jäätmetekkega kinnistud, mille puhul on tõhusam kasutada eraldi veoringe, veopiirkonnas on kasutusel mahutid, mida mitmekambrilise veokiga tühjendada ei saa ning nende tühjendamiseks on igal juhul vaja teist veokit ja eraldi veoringi. Mitmekambrilise veoki kasutamise võib jätta pakkuja enda otsustada, kui tema koostab ka veologistika.

Veoki vajalikuks lisaseadmeks võib olla GPS-jälgimissüsteem, mille abil saab fikseerida konkreetse mahuti tühjendamine.

Kaalupõhise hinnastamise korral peab kasutatav kaalumislahendus võimaldama usaldusväärselt määrata iga jäätmevaldaja poolt üle antud jäätmete massi ning siduda kaalumistulemuse konkreetse jäätmevaldaja ja tühjendusega.

Oluline on, et jäätmeveoks kasutatavad veokid oleksid tähistatud jäätmevedaja logo ja nimega. Kui veok on mitmekambriline, siis peaks ka see olema vastavalt tähistatud, et elanikel ei jääks vale mulje, justkui eri liiki jäätmed valatakse veokisse kokku nii, et need omavahel segunevad.

3.11. Võõristega seotud lisatingimused pakendijäätmete veol

Pakendijäätmete üleandmisel TKOdele loetakse pakendijäätmetes võõriseks vaid sellised jäätmed, mis ei ole pakendijäätmed. Näiteks kui klaasikonteinerisse on klaaspurgid visatud poekotis, siis TKO-le üleandmisel ei käsitata kotti võõrisena, sest ka poekott on pakendijääde ning selle käitlemise kulud kuuluvad tootjavastutuse alla. Samas ei tähenda see, et koti viskamine klaaspakendi kogumismahutisse oleks hea. Jäätmevedaja tehtavas kvaliteedikontrollis käsitatakse kotti klaaspakendi konteineris võõrisena, sest see ei kuulu klaaspakendi materjalivoogu. Seega on erinevus selles, mida kontrolli käigus hinnatakse: TKOdele üleandmisel hinnatakse, kas jäätmed kuuluvad pakendijäätmete hulka, kvaliteedikontrollis aga seda, kas jäätmed on kogutud õigesse materjalipõhisesse voogu.

Kui pakendijäätmed antakse käitluskohas TKOdele üle ja selle käigus tuvastatakse, et jäätmed sisaldavad üle 5 massiprotsendi võõriseid, siis toimitakse nii, nagu on eelnevalt TKOdega sõlmitud kokkuleppes sätestatud. Pakendiseadus näeb ette kaks võimalikku lahendust - TKOd võivad keelduda pakendijäätmete koorma vastuvõtmisest või nõuda KOVilt ülemääraste võõriste käitlemisega kaasnevate kulude hüvitamist (kulu suurus määratakse TKOdega sõlmitud kokkuleppes).

Kui pakendijäätmed sisaldavad üle 5 massiprotsendi võõriseid, kuid TKOd võtavad pakendijäätmed siiski vastu, korraldavad TKOd ise nii pakendijäätmete kui ka võõriste käitlemise. Kui TKOd keelduvad võõriste tõttu koorma vastuvõtmisest, siis korraldab selle edasise käitlemise KOV.

Jäätmete edasiseks käitlemiseks veab pakendijäätmete vedaja need KOVi hankega leitud käitluskohta, kus toimub jäätmete sortimine. Nende jäätmete edasine käitlemine segaolmejäätmetena saab toimuda vaid siis, kui liigiti kogutud jäätmete sisaldus jääb hinnanguliselt alla poole või kui valdav osa jäätmetest on küll liigiti kogutud, kuid koormasse sattunud muud jäätmed (nt õli, värv vms) on oluliselt rikkunud kogu koorma kvaliteedi ning jäätmete ringlussevõtt pole seetõttu enam võimalik.

Väljasorditud võõriste näol on tegemist sortimisjäägiga ning need võib edasi suunata kas jäätmepõletusse või prügilasse ladestamisele.

Arvestades, et pakendijäätmete vedajal võib tekkida vajadus pakendijäätmete üleandmiskohast jäätmed uuesti ära vedada, on oluline tagada, et pakendijäätmete vedajal oleks õigus vedada ka segaolmejäätmeid (20 03 01) või ohtlike ainetega saastunud pakendeid (näiteks õli või värviga saastunud pakendeid, jäätmekood 15 01 10*).

4. Muud hankelepingu tingimused

Lisaks jäätmevedajale ja osutatavale teenusele esitatavatele nõuetele tuleb hankelepingus kokku leppida ka muudes olulistes tingimustes, mis tagavad lepingu sujuva täitmise.

4.1. Hankelepingu täitmise tagatis ja vastutuskindlustus

Hankija võib riigihanke alusdokumentides, sealhulgas hankelepingu projektis, näha ette hankelepingu nõuetekohase täitmise tagatise, näiteks pangagarantii. Tagatise eesmärk võib olla hankija võimalike nõuete rahuldamise kindlustamine juhul, kui vedaja rikub hankelepingut või ei ole võimeline teenuse osutamist jätkama. Tagatise suuruse määramisel tuleks lähtuda hankelepingu täitmata jätmisega hankijale kaasneda võivatest kuludest, näiteks asendusteenuse korraldamise kuludest ja leppetrahvidest.

KOV võib hankelepingu täitmise tingimusena nõuda, et jäätmevedajal oleks hiljemalt teenuse osutamise alustamise ajaks ja kogu teenuse osutamise perioodil kehtiv tegevuse vastutuskindlustus, mis katab jäätmeveoteenuse osutamisel kolmandatele isikutele tekitatud kahju. Kindlustuskaitse võib hõlmata näiteks isiku-, vara- ja keskkonnakahju. Nõutav minimaalne kindlustussumma ja kindlustuskaitse ulatus määratakse hankelepingus ning need peavad olema proportsionaalsed konkreetse veopiirkonna ja teenuse osutamisega kaasnevate riskidega.

4.2. Hankelepingu kestus

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutajaga sõlmitava hankelepingu kestus on kuni viis aastat (JäätS § 68 lg 1). See kehtib nii pakendijäätmete kui muude jäätmete veoteenuse hankelepingute puhul. Sealjuures ei pea veolepingute perioodid omavahel kattuma. Näiteks võib pakendijäätmete veolepingu sõlmida viieks aastaks, aga segaolmejäätmete ja biojäätmete veolepingu kolmeks aastaks. Veolepingu lühemaks perioodiks sõlmimine võib olla otstarbekas siis, kui on ette teada, et veo- või käitlusteenuses on vaja teha muudatusi või kui on alust eeldada konkurentsiolukorra paranemist ning sellest tulenevalt võimalust saada mõne aasta pärast jäätmeveoteenusele soodsamad tingimused.

Lühema lepingu puhul peab jäätmevedaja arvestama suurema investeeringuriskiga, sest lepingu täitmiseks tehtud investeeringute (nt uus veok) kulud tuleb katta lühema perioodi jooksul ning lepingu lõppedes ei pruugi soetatud veokile kohe uut rakendust leiduda. See võib kaasa tuua kõrgema pakkumushinna. Samas võimaldab lühem leping hankijal paremini arvestada turu, tehnoloogia ja õigusraamistiku muutustega.

Juhuks, kui hankeleping lõpetatakse ennetähtaegselt, tuleb hankelepingu projektis ette näha aeg, mille jooksul teenuse osutaja peab jäätmeveopiirkonda edasi teenindama. Selle aja jooksul peaks KOV suutma leida uue jäätmevedaja. Samuti tuleks ette näha, et hankelepingupartner on kohustatud korraldatud jäätmeveoteenuse osutamist jätkama ka pooltevahelise kohtuvaidluse ajal kuni vaidluse lahendamiseni, kuid mitte kauem kui hankelepingu esialgse tähtaja lõpuni.

4.3. Hankelepingu muutmine

Põhjendatud juhul võib hankelepingut veoperioodi jooksul muuta kooskõlas riigihangete seadusega. Muutmise vajadus võib tuleneda näiteks jäätmehoolduseeskirja või muude õigusaktide muutmisest.

Jäätmehoolduseeskirja muutmisel tuleks arvestada ka kehtivate hankelepingutega ning muudatused teha selliselt, et hankelepingut mõjutavad sätted hakkavad kehtima alles uuest jäätmeveoperioodist alates.

Hankelepingu muutmise vajadus või poolte kokkulepe ei ole iseenesest piisav alus hankelepingu muutmiseks. Iga kavandatava muudatuse puhul tuleb hinnata, kas muudatus vastab mõnele RHS § 123 lõikes 1 sätestatud alusele ning kas sellega ei muudeta hankelepingu üldist olemust. RHS § 123 lg 1 p 2 alusel tehtava muudatuse ulatus, sisu ja kohaldamise tingimused peavad olema riigihanke alusdokumentides selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt ette nähtud.

Kui teenuse osutamiseks tehtavad kulud suurenevad või vähenevad oluliselt (nt riiklikud maksud või tasud, tööjõukulu, kütuse- või energiahind), võib olla põhjendatud muuta ka teenustasusid. Teenustasude muutmise alused sätestatakse KOVi jäätmehoolduseeskirjas. Teenustasude muutmist on käsitletud Jäätmeveo teenustasu kujundamise juhendis kohalikele omavalitsustele (vt ptk 2.2). RHADis on soovitatav ette näha objektiivne, läbipaistev ja mõlemas suunas toimiv hinna korrigeerimise mehhanism.

Konkurentsiamet on oma korraldatud jäätmeveo analüüsis[7] välja toonud järgmist: „Juba sõlmitud lepingute muutmise ja hinnatõusu statistika on Konkurentsiameti hinnangul jätkuvalt probleemne. Riigihangetel saab sageli eelise ettevõtja, kes oma pakkumuses ei näita kõiki tegelikke kulusid, taotledes hiljem hinnatõuse ja maandades sel moel oma äririske. Suure turuvõimuga ettevõtjad suudavad neid nõrkusi ära kasutada, sest nende teabe asümmeetria on suurem. KOV peaks tagama, et kontsessioonilepingu tingimused vastavad tegelikule turuolukorrale ning seejuures reguleerima lepingutes juhtumeid, kus hinnamuudatused on tõepoolest lubatud. Näiteks võiks kontsessioonilepingutes selgelt sätestada jäätmevedajate õigused, kohustused ja riskid, et vältida hilisemaid uusi läbirääkimisi. On selge, et KOVidel ei ole võimalik ette kirjutada ettenägematuid riske. Kuna aga korraldatud jäätmeveo süsteem on olemas olnud juba mitmeid aastaid, on tõenäoliselt ka välja kujunenud tüüpsituatsioonid ja ettenähtavad asjaolud, mille saabumisel lepingut muudetakse. Sellised asjaolud saaks Konkurentsiameti hinnangul RHSi § 123 lg 1 punkti 2 kohase lepingujärgse muudatusena algses hankelepingus juba ette näha.“

Teenustasude muutmisel on KOVi ülesanne hinnata, kas ja mil määral on see põhjendatud. Jäätmeveo teenustasus peab selgelt olema võimalik eristada käitlusteenuse kulu ja veoteenuse kulu. Selleks on otstarbekas pakkujatelt koos pakkumusega nõuda hinnakalkulatsiooni, millest on võimalik järeldada, kui suure osa teenustasust moodustab üks või teine kulukomponent (nt kütus). Oluline on teada nende sisendkulude suurust, mille muutumisel on vedajal hiljem lubatud taotleda teenustasu muutmist. Põhjendamatud teenustasu muutmise taotlused suurendavad ka KOVi töökoormust, mistõttu tasub neid vältida.

Muudatuste ennetamiseks võiks kaaluda lühemate (nt 3 aastaks) hankelepingute sõlmimist, siis on ka pakkujal võimalik oma äririski paremini hinnata. Samuti tasub muudatuse asemel alati kaaluda, kas on otstarbekam välja kuulutada uus riigihange.

4.4. Andmevahetus ja aruandlus

Aruandlus peab võimaldama KOVil hinnata teenuse kvaliteeti, teha vajaduse korral töökorralduses muudatusi, arendada jäätmehooldust ning koguda järgmise veoteenuse hanke ettevalmistamiseks vajalikke lähteandmeid.

Jäätmevaldajate registri andmevahetus KOVi ja vedaja vahel peab olema korraldatud võimalikult suures ulatuses automaatselt. Hankes tuleb jäätmevaldajate registri tarkvarast lähtudes täpsustada vedajale kohalduvad andmevahetusnõuded ning lisada hankedokumentidele andmevahetusprotokoll või viide sellele.

Alates 1. jaanuarist 2027 tuleb iga korraldatud olmejäätmete veo raames tehtava jäätmeveo kohta koostada jäätmeveosaatekiri keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS alamsüsteemi PISTRIK kaudu. Korraldatud jäätmeveo puhul koostab saatekirja enne jäätmeveo algust jäätmevedaja ning jäätmete

[7] Korraldatud jäätmeveo analüüs ja soovitused, Konkurentsiamet 2024. Kättesaadav: https://www.konkurentsiamet.ee/analuusid-ja-uuringud/konkurentsijarelevalve#2024

vastuvõtja lisab sellele kaaluraporti. PISTRIKusse esitatavad andmed võimaldavad saada täpsemat ülevaadet KOVi territooriumilt kogutud jäätmete kogustest ja jäätmeliikidest. Seetõttu on oluline, et vedaja koostaks saatekirjad nõuetekohaselt ning esitaks korrektsed andmed. Vastavad kohustused ja vastutus andmete õigsuse eest on soovitatav sätestada hankelepingus.

Aruandlusnõuete kehtestamisel tuleb vältida samade andmete korduvat esitamist. Vedajalt ei ole otstarbekas nõuda eraldi koondaruandena andmeid, mis on KOVile jäätmevaldajate registrist, PISTRIKust või automaatse andmevahetuse kaudu juba kättesaadavad. Automaatne andmevahetus vähendab ühtlasi vedaja halduskoormust.

Hankelepingu täitmise ja teenuse kvaliteedi kontrollimiseks on KOVile vajalikud näiteks järgmised andmed:

- teenusehäirete arv ja nende põhjused (nt veoki rike, libe tee);
- tühisõitude arv ja nende põhjused;
- üleantavate jäätmete kvaliteediprobleemid;
- lisateenuste kasutamise arv ja liik;
- kliendipöördumiste, sh kaebuste arv ja teema;
- arvevaidluste arv;
- eri jäätmeliikide tegelikud mahukaalud.

Mahukaalud võivad erineda piirkonniti ja aastaaegade kaupa, mistõttu tuleks neid andmeid koguda regulaarselt ning esitada koos teabega mõõtmise või arvutamise aluste kohta.

Koondandmed võib vedaja esitada kord kvartalis. Hankelepingus võib mõne andmeliigi puhul ette näha sagedasema aruandluse. Olulistest probleemidest ja tõrgetest teenuse osutamisel ning pakendijäätmete koorma vastuvõtmisest keeldumisest peab vedaja KOVi viivitamata teavitama.

KOVil peab olema õigus küsida konkreetse teenindusjuhtumi või arve kontrollimiseks vajalikke veo-, GPS-, foto-, kaalumis- ja arveldusandmeid. Vedaja peab neid andmeid säilitama hankelepingus määratud tähtaja jooksul ning esitama need KOVile kokkulepitud tähtajaks.

Ettevõtetel võib keskkonnaaruandluse koostamiseks olla vaja andmeid vedajale üle antud jäätmete koguste kohta. Seetõttu peaks jäätmevaldaja saama iseteeninduskeskkonnast tasuta alla laadida andmed kõigilt tema nimel olevatelt aadressidelt või objektidelt kogutud jäätmete kohta jäätmeliikide ja ajavahemike kaupa. Kui jäätmeid ei kaaluta, esitatakse kogused mahu alusel. Hankelepingus tuleks sätestada, et nende andmete pärimise ega allalaadimise eest ei või jäätmevaldajalt tasu küsida.

4.5. Hankelepingu täitmise kontroll

Jäätmeveoteenuse kvaliteedi tagamiseks peab KOV süsteemselt kontrollima hankelepingu nõuetekohast täitmist ning vedaja peab võimaldama selleks vajalike kontrollitoimingute tegemist. Kontroll on oluline, sest hankelepingu tingimuste täitmata jätmine võib mõjutada nii jäätmevaldajatele osutatava teenuse kvaliteeti kui ka KOVi võimet täita jäätmehoolduse korraldamisega seotud ülesandeid.

Hankijapoolne kontroll peaks hõlmama vähemalt veograafikust kinnipidamist, jäätmevaldajate nõuetekohast teenindamist, üleantavate jäätmete kvaliteedi kontrollimist, jäätmete vedamist kokkulepitud käitluskohta, andmevahetust ja aruandlust, veokitele ja teenuse toimepidevusele seatud nõuete täitmist ning klienditeenindust ja arveldamist, kui need kuuluvad vedaja ülesannete hulka.

Kontrollimiseks peab vedaja võimaldama KOVile lepingu täitmise hindamiseks vajalike veo-, GPS-, foto-, arveldus- ja aruandlusandmete kasutamist, arvestades seejuures isikuandmete kaitse ja ärisaladuse nõudeid. Vajaduse korral võib KOV teha ka kohapealset kontrolli, näiteks jälgida veoringi läbiviimist või üleantavate jäätmete kvaliteedi kontrollimist. Veoringi jälgimine võib toimuda eraldi sõidukiga või kokkuleppel vedajaga jäätmeveokis, kui see on töökorralduse ja tööohutuse seisukohast võimalik.

Lepingu täitmise hindamisel tuleb eristada vedaja tegevusest või tegevusetusest põhjustatud rikkumisi vedajast sõltumatutel põhjustel tekkinud kõrvalekalletest. Näiteks võivad veograafikust kinnipidamist mõjutada teetööd, teede läbitavus, jäätmemahutile takistatud juurdepääs või muud asjaolud, mida vedaja ei saa mõistlikult mõjutada.

Tuvastatud rikkumine tuleb dokumenteerida viisil, mis võimaldab kindlaks teha vähemalt rikkumise aja, koha ja sisu ning rikutud lepingutingimuse. Rikkumiste nõuetekohane fikseerimine on oluline ka seetõttu, et riigihangete seaduse § 95 lõike 4 punkti 8 kohaselt võib hankija hankedokumentides ette näha võimaluse kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja, kes on varasema hankelepingu olulisi tingimusi oluliselt või pidevalt rikkunud ning rikkumisele on järgnenud sättes nimetatud tagajärg.

Rikkumiste käsitlemisel tuleb lähtuda nende raskusest ja mõjust. Hankelepingus tuleks määrata, milliste rikkumiste korral antakse vedajale tähtaeg puuduse kõrvaldamiseks ning milliste rikkumiste puhul ei ole rikkumise olemuse või tagajärgede tõttu selle hilisem kõrvaldamine võimalik. Sanktsioon peab olema proportsionaalne rikkumise mõju, ulatuse ja korduvusega. Sõltuvalt rikkumisest võib rakendada puuduse kõrvaldamise nõuet, teenuse hinna alandamist, kahju hüvitamist, leppetrahvi või hankelepingus sätestatud juhtudel lepingu ennetähtaegset ülesütlemist.

Kui vedaja süül jääb graafikujärgne vedu tegemata, peaks hankeleping määrama järelteeninduse tähtaja, jäätmevaldaja teavitamise korra ning vajaduse korral teenustasu vähendamise või muu heastamismeetme. KOVile makstav leppetrahv ei tohiks asendada vedaja kohustust rikkumine kõrvaldada ega jäätmevaldajale põhjendamatult küsitud tasu tagastada. Korduva või olulise rikkumise korral, mida vedaja ei kõrvalda või mille kõrvaldamine ei ole võimalik, peaks hankelepingus olema ette nähtud võimalus leping ennetähtaegselt üles öelda.

Kontrollimehhanismid on vajalikud muu hulgas selleks, et vältida olukordi, kus jäätmevedaja ei kontrolli üleantavate jäätmete kvaliteeti, ei alusta teenuse osutamist kõigile korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajatele, vabastab jäätmevaldajaid omavoliliselt jäätmeveost või ei taga nõuetekohast andmevahetust. Sellised puudused võivad mõjutada nii liigiti kogutud jäätmete kvaliteeti, jäätmete nõuetekohast käitlemist kui ka KOVile jäätmeveo korraldamiseks vajalike ajakohaste andmete olemasolu.

Vedaja peab kogu lepinguperioodi jooksul tagama teenuse toimepidevuse, sealhulgas hankelepingus nõutud asendusveokite ja muu vajaliku varuvõimekuse. Teenuse olulise katkemise või hankelepingu ennetähtaegse lõppemise korral peab vedaja tegema KOViga koostööd teenuse sujuvaks ülevõtmiseks ning andma KOVile või uuele vedajale üle teenuse jätkamiseks vajalikud andmed. Hankelepingus tuleks ette näha ka üleminekuperioodi, lepingu lõppemise järgse koostöö ja lõpparvelduse tingimused.

5. Jäätmeveo teenustasu ja arveldamine

Jäätmeveo teenustasu on jäätmete veo ja käitlemise kulu. Selle suurus sõltub jäätmete liigist, mahust või kaalust, jäätmeveo sagedusest ning muudest asjaoludest. Jäätmeveo teenustasule võib määratud juhtudel lisanduda lisatasu (nt kui jäätmed on valesti liigitatud) ning teatud juhtudel võib jäätmeveo teenustasuks olla tühisõidutasu (vt täpsemalt p 5.2). Jäätmeveo teenustasule lisanduvad lisateenuste tasud, kui jäätmevaldaja on lisateenuste kasutamiseks soovi avaldanud. Vabatahtlikud lisateenused tuuakse jäätmevaldajale esitataval arvel eraldi välja. Veoteenusega otseselt seotud lisateenuseid eraldi välja ei tooda, kuna need sisalduvad veoteenuse hinna sees.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo teenustasu sisaldab ka jäätmehoolduskulude katteks makstavat tasu, mille eest KOV saab korraldada muid jäätmehooldusega seotud teenuseid. Kui KOV ei rakenda alternatiivset korraldatud jäätmevedu, siis ei saa jäätmeveo teenustasu hulka arvata muid kulusid, mis pole otseselt seotud jäätmete veo ja käitlemisega (nt jäätmejaama haldamise kulu). Jäätmeveo teenustasu rakendamise kohta on koostatud eraldi juhend (vt Jäätmeveo teenustasu kujundamise juhend kohalikele omavalitsustele).

5.1. Teenustasu suuruse kujundamine

Omavalitsusüksus peab jäätmeseaduse § 31 lõiget 8 arvesse võttes kujundama teenustasu selliselt, et liigiti kogutud jäätmete üleandmine on mugav, motiveeriv ja kulutõhus. Sama seaduse § 67 lõike 3 punkti 7 kohaselt peab liigiti kogutud jäätmete üleandmisel rakendatav teenustasu sisaldama ka jäätmeveoga otseselt seotud lisateenuseid (vältimatuid teenuseid).

Jäätmete liigiti kogumise motiveerimiseks võib teenustasude kujundamisel kasutada ristsubsideerimist, kuid selle rakendamise viis sõltub sellest, kas KOV kasutab traditsioonilist või alternatiivset korraldatud jäätmeveo mudelit. Ristsubsideerimise korral vähendatakse liigiti kogutud jäätmete üleandmise hinda ning suurendatakse segaolmejäätmete hinda. Näiteks, kui käitlushangete tulemusena selgub, et biojäätmete ja segaolmejäätmete teenustasu oluliselt ei erine, on võimalik jäätmevaldaja jaoks kehtestatavas hinnakirjas vähendada biojäätmete teenustasu ning suurendada selle võrra segaolmejäätmete teenustasu. Ristsubsideerimist tuleks kasutada vaid juhul, kui see on vajalik jäätmevaldajate motiveerimiseks ning minimaalses ulatuses.

Traditsioonilise korraldatud jäätmeveo puhul kujuneb jäätmevaldajale rakendatav jäätmeveo teenustasu hanke tulemusena. Seetõttu tuleb ristsubsideerimise põhimõtted ja mehhanism ette näha juba RHADis. Hankija peab määrama, milliste jäätmeliikide vahel ja millises ulatuses kulusid ristsubsideeritakse. Teenustasusid kujundades tuleb aga arvestada sellega, et liigiti kogutavate jäätmete üleandmine tõenäoliselt edaspidi suureneb ja segaolmejäätmete üleandmine väheneb nii tühjenduskordade kui ka jäätmekoguste poolest. Valdava osa veoteenusest moodustab edaspidi liigiti kogutud jäätmete vedamine. Seega ei saa nende teenustasu olla nullilähedane. Vastasel juhul kantakse liialt suur osa veoteenuse kuludest segaolmejäätmete hinda ja see kujuneb jäätmevaldaja jaoks ülemäära kõrgeks.

Näiteks kui KOV soovib, et biojäätmete üleandmise hind oleks segaolmejäätmete hinnast madalam, tuleb RHADis määrata biojäätmete ja segaolmejäätmete teenustasude omavaheline protsentuaalne suhe. Pakkuja koostab oma pakkumuse sellest mehhanismist lähtudes.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul leitakse veoteenuse ja käitlusteenuse hinnad riigihangete tulemusena, kuid jäätmevaldajale rakendatava hinnakirja kujundab KOV. Seetõttu ei pea jäätmeliikide vahelise ristsubsideerimise mehhanismi RHADis ette määrama. KOV võib pärast veo- ja käitlushangete tulemuste selgumist kujundada jäätmevaldajale rakendatavad teenustasud selliselt, et liigiti kogutud jäätmete üleandmine oleks segaolmejäätmete üleandmisest soodsam. Ristsubsideerimine toimub seejuures jäätmevaldajale rakendatava hinnakirja tasandil ega muuda veo- või käitlushangetes pakutud ühikuhindu ega hankelepingute alusel teenuseosutajatele makstava tasu suurust. Ristsubsideerimise põhimõtted peavad tulenema KOVi kehtestatud teenustasu suuruse määramise korrast ning hinnakujundus peab olema läbipaistev ja põhjendatav. Ka selle mudeli puhul peab KOV arvestama tõenäosusega, et liigiti kogutud jäätmete üleandmine suureneb. Jäätmevaldajatelt kogutav teenustasu peab olema piisav, et tasuda jäätmevedajatele ja jäätmekäitlejatele nende teenuste eest.

Näiteks kui käitlus- ja veohangete tulemusena selgub, et biojäätmete ja segaolmejäätmete tegelikud veo- ja käitluskulud on sarnased, võib KOV jäätmevaldajale kehtestatavas hinnakirjas vähendada biojäätmete teenustasu ning suurendada selle võrra segaolmejäätmete teenustasu. Vedajale ja käitlejale makstakse seejuures jätkuvalt hankelepingus kokkulepitud ühikuhinna alusel.

Pakendijäätmete veoteenuse puhul on teenustasu fikseeritud pakendiseaduse § 15^2 lõikes 7, mille kohaselt tasub jäätmevaldaja tagatisrahata pakendi jäätmete tekkekohal kogumise veokulust 0,50 eurot (käibemaksu ei lisandu) kogumiskorra kohta iga kogumismahuti tühjenduse eest kohaliku omavalitsuse üksusele või jäätmeseaduse § 67 lõike 3 punkti 9 alusel pakendijäätmete vedajale. Kogumiskottide kasutamisel tasub jäätmevaldaja veokulust 0,50 eurot kogumiskorra kohta. Kui jäätmed on valesti liigitatud, võib KOV rakendada kõrgemat teenustasu vastavalt jäätmehoolduseeskirjas sätestatule. Pakendijäätmete veo teenustasu 0,50 eurot ei sisalda kogumisvahendite soetamise ega rentimise kulu, küll aga võib pakendijäätmete vedaja pakkuda vastavat lisateenust. Kui pakendijäätmete vedu toimub vabatahtliku lisateenusena, kujuneb selle teenuse hind hanke tulemusena.

5.2. Tühisõidutasu

Tühisõidutasu rakendatakse juhul, kui jäätmevedaja sõidab jäätmetekkekohta vastavalt veograafikule või tellimusele, kuid jäätmeid ei ole võimalik vedajast sõltumatul põhjusel ära vedada. Tühisõidutasu küsimise alused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Oluline on määratleda, millal ja mis suuruses on õigus tühisõidutasu rakendada.

Tühisõidutasu võib küsida näiteks siis, kui:

- jäätmevaldaja on jätnud mahuti välja panemata;
- jäätmevaldaja on tellinud suurjäätmete veo, kuid on jätnud jäätmed veopäevaks välja panemata;
- jäätmevaldaja ei ole võimaldanud juurdepääsu kogumismahutile või suurjäätmetele;
- mahutis on valet liiki jäätmed;
- mahuti on tühi.

Tühisõidutasu ei või küsida juhul, kui jäätmevaldaja ei ole tühisõidu põhjustanud asjaolude tekkimises süüdi (nt külatee on lumest puhastamata). Ka avalikuks kasutuseks mõeldud mahutite puhul võib toimuda tühisõit (jäätmed jäävad vedajast sõltumatul põhjusel ära viimata) ning tühisõidutasu maksjaks on siis KOV.

Tühisõidutasu suurus peab olema põhjendatud ja proportsionaalne. Tühisõidutasul on lisaks vedaja kulude (vedu, kütus, tööjõud, arve esitamine ja teavitamine) katmisele ka distsiplineeriv eesmärk. Näiteks kui biojäätmete konteiner on järjepidevalt välja panemata, kuigi selleks on kohustus, siis tuleks rakendada tühisõidutasu suuruses, mis motiveerib jäätmevaldajat edaspidi biojäätmeid üle andma. Vastasel juhul saab jäätmevaldaja ennast ise korraldatud jäätmeveost vabastada, jättes jäätmed üle andmata. Jäätmevaldaja distsiplineerimiseks selles olukorras saab ka segaolmejäätmete vedaja jäätmete üleandmisel visuaalselt kontrollida, et segaolmejäätmed ei sisaldaks biojäätmeid ning rikkumise korral rakendada näiteks kõrgemat tasu. Lisaks saab KOV teha järelevalvet ja nõuda jäätmehoolduseeskirjast kinnipidamist (jäätmete liigiti kogumist) KOJV-väliselt. Seega ei ole tühisõidutasu ainus distsiplineeriv meede ja seda tuleks tühisõidutasu suuruse määramisel arvestada. Jäätmevedaja peaks tegema kõik endast oleneva, et jäätmed saaksid ära veetud, seega peaks tühisõidutasu suurus olema selline, et vedajale oleks jäätmete äravedu tühisõidust soodsam. Tühisõidutasu võiks üldjuhul jääda vedajale tühisõiduga kaasnevate transpordikulude suurusjärku.

5.3. Arveldamine

Arveldamise korraldus sõltub KOVi valitud korraldatud jäätmeveo mudelist ning sellest, kuidas on jaotatud ülesanded KOVi, jäätmevedaja ja teiste osapoolte vahel. RHADis ja asjaomastes lepingutes tuleb selgelt kindlaks määrata, kes kellele arve esitab, kellele teenustasu laekub ning millistel tingimustel toimub arveldamine jäätmevaldajate, TKOde, jäätmevedajate ja jäätmekäitlejate vahel.

Arveldamine jäätmevaldajaga[8]

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul arveldab üldreeglina jäätmevaldajatega KOV. KOVil on lubatud arve esitamise ülesanne delegeerida ka jäätmevedajale. Sel juhul esitab vedaja jäätmevaldajale küll arve, kuid raha peab laekuma KOVile. Kui vedajale on antud arve väljastamise ülesanne ning vedaja väljastab arve KOVi nimel ja arvel, ei teki vedajal ainuüksi arve väljastamise tõttu sellelt arvelt käibemaksu tasumise kohustust. Vedaja on sellisel juhul arve tehniline väljastaja, mitte arvel kajastatud summa saaja. Vedaja esitab KOVile eraldi arve enda poolt hankelepingu alusel osutatud veoteenuse eest ning KOV tasub vedajale selle arve koos kohaldatava käibemaksuga.

KOV võib jäätmeveo teenustasu kogumise delegeerida koostööorganisatsioonile või enda otsese valitseva mõju all olevale äriühingule (vt täpsemalt JäätS § 66[6]) ning sel juhul laekub sellele organisatsioonile või ettevõttele ka raha. KOV või isik, kellele teenustasu kogumise ülesanne on delegeeritud, arveldab jäätmekäitlejate, TKOde ja jäätmevaldajatega. Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul esitatakse jäätmevaldajale nii pakendijäätmete kui ülejäänud KOJV jäätmete veo ja käitlemise eest üks arve.

Kontsessiooni andmise korral on arve esitamise ja teenustasu kogumise ülesanne jäätmevedajal. Jäätmeveoteenuse osutaja arveldab jäätmevaldajatega otse, seega on jäätmevaldajate üle arvestuse pidamine ja nendega arveldamine otseselt seotud jäätmeveoteenuse osutamisega (JäätS § 66 lg 5) ning hanke tulemusel kujunenud hind juba sisaldab arveldamise ja arvestuse pidamisega seotud kulusid.

[8] Arveldamist on käsitletud ka pakendijäätmete üleandmise ja kulude jaotamise juhendis ning jäätmeveo teenustasu kujundamise juhendis.

Arvestades, et jäätmevedajaid on kaks (pakendijäätmete vedaja ja ülejäänud KOJViga hõlmatud jäätmete vedaja), siis esitavad kontsessioonilepingu puhul mõlemad jäätmevaldajale oma teenuse eest arve. Soovi korral võib KOV pakendijäätmete vedaja ülesandeks seada ka ülejäänud KOJViga hõlmatud jäätmete eest arveldamise. Sel juhul saab jäätmevaldaja vaid ühe arve. Vastupidist arveldamist (teine vedaja esitab arve ka pakendijäätmete veoteenuse eest) seadus ette ei näe, kuna eesmärgiks on pakendijäätmete veokulude läbipaistvus.

Arveldamine taaskasutusorganisatsioonidega

TKOd hüvitavad vastavalt oma turuosale korraldatud jäätmeveo käigus kogutud pakendijäätmete kogumise kulud, millest on maha arvutatud jäätmevaldajate poolt tasutav veokulu. Selle aluseks on KOVi ja pakendijäätmete vedaja vahel sõlmitud hankelepingus kokkulepitud hind. Kulude hüvitamine toimub kord kuus. Kuna TKOde turuosad võivad muutuda, ei tohiks nende konkreetseid osakaale pakendijäätmete vedajaga sõlmitavas hankelepingus fikseerida. Lähtuma peaks pakendiregistri avaandmetes toodud turuosade jaotusest.

Pakendijäätmete vedajale tasuvad jäätmevaldajad 0,50 eurot kogumismahuti tühjenduskorra kohta ning vajadusel lisatasud või lisateenuste tasud. Ülejäänud pakendijäätmete veokulu tasuvad pakendijäätmete vedajale TKOd KOVi kaudu ja selleks on kaks võimalust. Esimesel juhul esitab pakendijäätmete vedaja KOVile kord kuus arve ning KOV jagab arve TKOde vahel vastavalt turuosadele. TKOd tasuvad neile esitatud arved KOVile ning KOV tasub pakendijäätmete vedaja esitatud arve (võimalik on käibemaksu kaskaadefekt). Teisel juhul delegeerib KOV hankelepinguga arve esitamise ülesande pakendijäätmete vedajale vastavalt jäätmeseaduse § 67 lg 3 punktile 9. Sel juhul peab pakendijäätmete vedaja enne arveldamist kooskõlastama KOViga arveldamise aluseks olevad andmed, sealhulgas TKOde turuosad ning kulude jaotuse õigsuse. Pakendijäätmete vedaja esitatavad andmed peavad võimaldama KOVil koondada ja avaldada andmed TKOde kantud pakendijäätmete veo kulude kohta vastavalt jäätmeseaduse § 66^5 lg 2 punktile 2.

Eeldusel, et KOVi jäätmehoolduseeskiri näeb seda ette, saab pakendijäätmete vedaja küsida jäätmevaldajalt kõrgemat tasu, kui üleantavad pakendijäätmed sisaldavad võõriseid. Pakendijäätmete vedajale ei saa panna ülesandeks (näiteks selle kõrgema tasu arvelt) hüvitada TKOdele võõriste käitlemisega seotud kulud. PakS § 15^2 lg 4 kohaselt on TKO ees kohustatud isik KOV. Säte näeb sõnaselgelt ette, et kui TKO tõendab üle 5% võõriste osakaalu, hüvitab KOV selliste jäätmetega seotud käitlemiskulud ületatud võõriste ulatuses TKO-le. Seega ei ole tegemist üksnes KOVi kohustusega korraldada kulude kandmist, vaid seadus paneb kulude hüvitamise kohustuse KOVile. KOV ei saa hankelepinguga muuta PakS § 15^2 lg 4 alusel seadusjärgset kohustatud isikut ega panna vedajat KOVi asemel TKO ees selle kohustuse kandjaks.

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo mudeli puhul on võõristega seotud kulu võimalik katta jäätmehooldustasu arvelt. Traditsioonilise KOJVi puhul ei ole lubatud ka jäätmeveo teenustasule lisada lisatasu, mida kõik jäätmevaldajad maksavad selleks, et katta võõristega seotud kulud.

Arveldamine jäätmekäitlejaga

Alternatiivse korraldatud jäätmeveo puhul tasub jäätmekäitlejale tema teenuse eest KOV. Kui kohalik omavalitsus rakendab traditsioonilist korraldatud jäätmevedu, siis sätestatakse käitlushanke lepingus, et käitlejale tasub teenuse eest vedaja, kellega KOV on sõlminud vastava jäätmeliigi veoks hankelepingu. Hankes tuleb määrata arveldamise sagedus (nt kord kuus).

Arveldamise korraldamisel tuleb läbi mõelda arve tasumise tähtajad. Rahavoog, millega tasuda jäätmevedaja ja jäätmekäitleja arved, tekib TKOde ja jäätmevaldajate tasutud arvetest. Arvestada tuleb ka tähtajaks tasumata jäetud arvetega ning võlgade sissenõudmiseks kuluva ajaga. Kui võlgade sissenõudmine on jäätmevedaja ülesanne, siis peab KOV tagama vedajale korrektsed võlgnike kontaktandmed ning ei saa nõuda võlgnikele korduvalt tasuta teenuse osutamist.

6. Pakkumuste hindamine

Majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamiseks sätestab KOV pakkumuste hindamiskriteeriumid. Hindamiskriteeriumite valikul arvestab KOV valitud KOJV mudelit ning hinnastamise põhimõtteid. Kriteeriumiteks võivad olla näiteks:

- traditsioonilise KOJVi puhul:
    - segaolmejäätmete/biojäätmete/muu KOJViga hõlmatud jäätmeliigi ühe kuupmeetri hind, mis sisaldab mahuti tühjendust, jäätmete transporti ja käitlemist;
    - ühe segaolmejäätmete/biojäätmete/pakendijäätmete/muu KOJViga hõlmatud jäätmete 800L mahuti tühjendamise, transpordi ja käitlemise hind;
    - jäätmeveo teenustasu kaalupõhise hinnastamise puhul - segaolmejäätmete/biojäätmete/muu KOJViga hõlmatud jäätmeliigi ühe tonni hind, mis sisaldab mahuti tühjendust, jäätmete transporti ja käitlemist
- ühe kogumisvahendi, mida on võimalik tõstemehhanismi abil jäätmeveokisse tühjendada, tühjendamise hind;
- kogumismahuti rendi hind kuus;

Alternatiivse KOJVi puhul saab kasutada samu hindamiskriteeriume, kuid kuna hinnatakse vaid veokulu komponenti (käitlusteenuse pakkumisi hinnatakse eraldi hankemenetluses), siis jäetakse käitluse kulu kriteeriumist välja.

Pakendijäätmete veoteenuse hankes hinnatakse vaid pakendijäätmete veoteenuse kulu, mitte käitluse kulu. Hankes on põhjendatud eristada klaaspakendi, paber- ja kartongpakendi ning plast- ja metallpakendi ning joogikartongi kogumise kulud, kuna see võimaldab läbipaistvamalt kajastada eri kogumisvoogude tegelikke kulusid.

Pakendijäätmete kogumise tasustamisel ei peaks arvestama vaid tonnihinda, kuna veoteenuse maksumus ei sõltu ainult kogutud jäätmete massist, vaid muu hulgas kogumiskohtade arvust ja paiknemisest, tühjenduste arvust, veosagedusest, läbisõidust, kasutatavatest kogumisvahenditest ja veopiirkonna logistilistest eripäradest. Seetõttu võib ühe tonni kogumise maksumus eri veopiirkondades oluliselt erineda.

KOV võib kasutada materjalivoogude kaupa diferentseeritud ühikuhindu ning vajaduse korral kombineerida kogumis- või tühjenduspõhist ja kogusepõhist hinnakomponenti. Valitud hinnamudel peab võimaldama kajastada piirkonna tegelikke kulusid ning olema riigihanke alusdokumentides läbipaistev ja üheselt määratletud.

Kombineeritud hindamiskriteeriumiks võib olla näiteks:

Pakkuja esitab kõigi kolme pakendimaterjalivoo kohta:

- *ühe kogumismahuti tühjendamise ja jäätmete veo ühikuhinna (eur/tühjenduskord);*
- *ühe tonni kogutud ja üleandmiskohta veetud pakendijäätmete ühikuhinna (eur/tonn).*

Vedajale makstav tasu kujuneb tegelikult tehtud tühjenduste ja üleantud jäätmekoguse alusel vastavalt pakkumuses esitatud ühikuhindadele. Pakkumuste hindamisel kasutab hankija RHADis ette nähtud eeldatavaid tühjenduskordade ja jäätmekoguste mahtusid.

Muud hindamiskriteeriumid võiva olla näiteks konkreetse pakendijäätmevoo:

- ühe kuupmeetri hind, mis sisaldab mahuti tühjendamist ja jäätmete transporti määratud jäätmekäitluskohta;
- 800L mahuti tühjenduskorra hind, mis sisaldab jäätmete transporti määratud jäätmekäitluskohta;

- avaliku pakendikonteineri tühjenduskorra hind, mis sisaldab jäätmete transporti määratud jäätmekäitluskohta;
- vabatahtliku lisateenusena pakutava pakendijäätmete tekkekohalt kogumise (PakS § 15 lg 8) hind ühe kuupmeetri kohta;
- muud lisateenuste hinnad.

Teenuse osutamisel kasutatavate veokite keskkonna- või muude tehniliste omaduste eest võib anda hindamisel lisapunkte. Hindamiskriteeriumina tuleks kasutada eelkõige selliseid omadusi, mis annavad eelise võrreldes hankelepingu täitmiseks kehtestatud kohustuslike miinimumnõuetega. Sellise hindamiskriteeriumi kasutamisel peab RHADis üheselt määratlema:

- millist omadust hinnatakse (nt heitmenorm, kasutatav energiaallikas või muu objektiivselt määratletav omadus);
- kas tingimus kehtib kõigi teenuse osutamiseks kasutatavate veokite kohta (sh asendusveokid);
- mitu punkti erinevate tasemete eest antakse;
- milliste dokumentide või andmetega pakkuja vastavust tõendab;
- kuidas kontrollitakse lubatud omaduste säilimist hankelepingu täitmise ajal.

Kui ühe veoki puhul esineb mitu hinnatavat omadust, tuleb hindamismetoodikas määrata, kas ja millistel juhtudel võib nende eest punkte kumuleerida. Sama sisulise eelise eest ei tohiks anda punkte mitme kattuva hindamiskriteeriumi alusel.

Hindamiskriteeriumi võib sõnastada näiteks nii:

Hankija annab kuni 10 punkti selle eest, kui pakkuja kasutab lepingu täitmisel hankija määratud keskkonnaomadustele vastavaid veokeid. RHADis määratakse punktide saamiseks nõutav veokite osakaal, näiteks:

- *vähemalt 25% teenuse osutamisel kasutatavatest veokitest vastab määratud omadusele – 3 punkti;*
- *vähemalt 50% – 6 punkti;*
- *100% – 10 punkti.*

Pakkuja esitab pakkumuses veokite loetelu ja RHADis nimetatud dokumendid, millest hinnatava omaduse olemasolu nähtub. Samuti nähakse hankelepingus ette kohustus kasutada lepingu täitmisel vähemalt pakkumuses lubatud osakaalus vastava omadusega veokeid.

Juhul, kui kõik muud veoteenusega seotud tingimused on KOVi poolt RHADis selgelt ära määratud, võib pakkumusi võrrelda vaid hinnakriteeriumi alusel. See võib siiski kaasa tuua kulude ümberjaotamise hinnatavate ja mittehinnatavate kulukomponentide vahel ning hankija jaoks ei selgu, mis on nende tegelik maksumus. Soovitatav on hinnata mitut kriteeriumi määrates neile osakaalud (hindepunktid) ning majanduslikult soodsaimaks loetakse enim punkte saanud pakkumus.

Pakkumuse osana on soovitatav küsida ka hinnapakkumuse vormi täitmist, kuhu pakkuja sisestab kõigi pakutavate teenuste hinnad, sh kõigi selliste teenuste hinnad, mida ei saa või pole otstarbekas tellida vabaturult (nt luku avamine, tagurdustasu, konteineri käsitransport). Need hinnad fikseeritakse hankelepinguga ära ja nende muutmine toimub vaid KOVi nõusolekul ja ettenähtud korras.

7. Jäätmevaldajate teavitamine KOJV teenusepakkujast

Jäätmeseaduse § 69 lg 1^1 järgi informeerib kohaliku omavalitsuse üksus kirjalikult jäätmevaldajat päevast, mil ta on liitunud korraldatud jäätmeveoga. Seda ülesannet ei saa KOV panna jäätmevedajale. Õiguskantsler on oma seisukohas sedastanud, et „seadusega otsesõnu kohalikule omavalitsusele pandud ülesanne tuleb siiski täita kohalikul omavalitsusel“. On oluline, et kohalik omavalitsus annaks jäätmevaldajale konkreetselt teda puudutavat teavet uutest jäätmeveoga liitmise tingimustest.

KOVi teade peab andma jäätmevaldajale selge ülevaate sellest, millistel tingimustel ta on korraldatud jäätmeveoga liidetud. Teates märgitakse vähemalt:

- jäätmetekkekoha aadress,
- liitumise kuupäev,
- jäätmevedaja andmed,
- klienditeeninduse kontaktandmed,
- KOVi kontaktandmed,
- jäätmeliigid, mida jäätmevaldaja on kohustatud jäätmevedajale üle andma,
- jäätmete üleandmiseks kasutatavad mahutid,
- veosagedused,
- esimene veopäev või veograafiku kättesaamise viis,
- arveldamise põhimõtted,
- viide hinnakirjale,
- teave jäätmearvete vaidlustamise võimaluste kohta,
- viide KOVi veebilehele, kus on toodud korraldatud jäätmeveo tingimused,
- viide jäätmehoolduseeskirjale (või muule asjakohasele KOVi määrusele),
- viide jäätmete liigiti kogumise juhendile.

Teates selgitatakse jäätmevaldaja peamisi kohustusi, sealhulgas mahuti õigeaegset väljapanekut, mahutile ligipääsu tagamist ja jäätmete liigiti kogumist. Samuti antakse ülevaade tühisõidu ja valesti liigitatud jäätmete võimalikest tagajärgedest, lisateenuste tellimise võimalustest ning arve või teenuse vaidlustamise korrast. Need kohustused ja õigused on kehtestanud KOV, mistõttu ei pea neid selgitama jäätmevedaja. KOV peab teates selgelt eristama küsimusi, millega tuleb pöörduda jäätmevedaja poole, ja küsimusi, mille lahendamine kuulub KOVi pädevusse (vt ptk 3.8).

Läbimõeldud ja hästi struktureeritud teade, mis selgitab jäätmeveo tingimusi ning vedaja ja KOVi rolle, aitab vähendada uue jäätmeveoperioodi alguses tekkivate päringute arvu ja seeläbi ka töökoormust.

8. KOVide koostöö veoteenuse tellimisel

Kohalikud omavalitsused võivad korraldatud jäätmeveo teenuse hankimisel moodustada ühise veopiirkonna või korraldada ühise hankemenetluse eraldi veopiirkondadele. Hanke võib KOVide nimel korraldada ka koostööorganisatsioon või muu seaduses lubatud koostöövorm, kellele vastav ülesanne on õiguspäraselt üle antud. Ülesande üleandmine ei vabasta KOVi vastutusest korraldatud jäätmeveo nõuetekohase toimimise eest.

Ühise veopiirkonna moodustamisel liidetakse KOVide territooriumid või nende osad üheks veopiirkonnaks, järgides jäätmeseaduses sätestatud elanike arvu piirmäära. See võib parandada veologistikat ja vähendada teenuse ühikukulu. Otsustamisel tuleb arvestada jäätmevaldajate arvu, jäätmekoguseid, teedevõrku, käitluskohtade asukohti ja KOVide jäätmeveotingimuste ühildatavust.

Ühise riigihanke võib jagada KOVide või veopiirkondade kaupa osadeks. Pakkujal võib lubada esitada pakkumuse ühele või mitmele osale ning iga osa kohta sõlmitakse eraldi hankeleping. RHADis tuleb määrata, kes sõlmib ja haldab lepingut, kontrollib selle täitmist, menetleb rikkumisi ning arveldab teenuseosutajaga.

Koostöö ei eelda KOVides või veopiirkondades ühesuguseid teenustasusid. Hinnad võivad piirkondlike kulude tõttu erineda. Alternatiivse korraldatud jäätmeveo korral kehtestab iga KOV oma hinnakirja. Koostööorganisatsioon võib koostada kuluarvestuse ja teha hinnakirja kohta ettepaneku, kuid ei saa KOVi asemel teenustasu kehtestada.

Enne hanke väljakuulutamist lepivad KOVid kokku vähemalt:

- koostöö ulatuse ja koostööga hõlmatud veopiirkonnad;
- hanke korraldaja ning hankelepingute sõlmijad;
- hanke kulude ja ülesannete jaotuse;
- lähteandmete kogumise ja ajakohastamise;

- ühised ja piirkonniti erinevad teenusenõuded;
- hankeotsuste tegemise;
- lepingute haldamise, kontrolli, aruandluse ja andmevahetuse;
- rikkumiste, leppetrahvide ja vaidluste lahendamise;
- arveldamise ja kulude jaotamise;
- lepingute muutmise ja lõpetamise otsustamise.

Pakendijäätmete veo puhul tuleb lisaks kokku leppida TKOdega sõlmitavate kokkulepete korraldus, pakendijäätmete üleandmiskoht või -kohad, KOVide kaupa arvestuse pidamine ning veokulude kontrollimine ja TKOde vahel jaotamine.

Koostööorganisatsioonile ei tohiks anda ebaselget üldvolitust kõigi KOVi ülesannete täitmiseks. Iga ülesande üleandmise lubatavust tuleb hinnata eraldi. Volikogu või valla- või linnavalitsuse ainupädevusse kuuluvad otsused teeb jätkuvalt asjaomane KOV.